

SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA

**Narodne smernice
za oblikovanje in službo stalnih diakonov v
Sloveniji**

2021–2026

RATIO INSTITUTIONIS

ET

RATIO STUDIORUM

Kongregacija za kler

Prot. št. 2020 4986

ODLOK

Glede na to, da v številnih državah narašča število stalnih diakonov, Kongregacija za katoliško vzgojo (za bogoslovja in visokošolske izobraževalne ustanove) meni, da bi bilo treba upoštevati *Temeljne smernice za oblikovanje stalnih diakonov* (22. februar 1998), s čimer bi ob izzivih tretjega tisočletja zagotovili večjo enotnost njihovega oblikovanja. Ta dokument predstavlja nekatera skupna pravila, ki jih morajo škofovske konference upoštevati pri izdelavi narodnega *ratia*, v skladu s kan. 236 ZCP. Na podoben način je tudi Kongregacija za kler istočasno izdala *Pravilnik o službi in življenju stalnih diakonov* glede pravnega statusa, poslanstva, duhovnosti in nenehnega oblikovanja stalnih diakonov.

Posamezne škofovske konference, ki so uvedle stalni diakonat, so zato dolžne svoj *ratio* za oblikovanje stalnih diakonov predložiti Svetemu sedežu v pregled in odobritev.

Ta dikasterij je z odlokom prot. št. 2013 4374 z dne 26. septembra 2014 že potrdil pravila zbora slovenskih škofov, pripravljena *ad sexennium experimenti gratia*. Izvajanje do zdaj veljavnih smernic lahko daje ustrezne izkušnje, ki se kažejo kot koristne za pripravo in življenjsko poslanstvo teh klerikov.

Slovenska škofovska konferenca je Kongregaciji predstavila prenovljeno in popravljeno besedilo tega dokumenta z namenom, da pridobi predpisano odobritev.

Ker se je vse ustrezno upoštevalo in se ocenjuje skladnost z določbami čl. 15 *Temeljnih smernic za oblikovanje stalnih diakonov* in s čl. 4, § 2, *motu propria Ministrorum institutio*, ki ga je 25. januarja 2013 razglasil Benedikt XVI., ta Kongregacija odobri dokument *Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov v Sloveniji: Temeljne smernice in smernice za študij* za obdobje šestih let in odredi njegovo spoštovanje vsem zainteresiranim, upošteva druge zakonske predpise, ne glede na vse nasprotno.

Vatikan, 25. januarja 2021

+ Kardinal Beniamino Stella,
prefekt

+ Joël Mercier,
naslovni nadškof Rote,
tajnik

RATIO INSTITUTIONIS

Uvod

1. Katoliška cerkev latinskega obreda je po II. vatikanskem cerkvenem zboru (1962–1965) znova vzpostavila stalni diakonat kot samostojno in trajno hierarhično stopnjo,¹ medtem ko so ga Cerkev vzhodnih obredov vedno ohranjale.² *Jugoslovanska škofovska konferenca* je, upoštevaje dokumente cerkvenega učiteljstva,³ na plenarnem zasedanju v Đakovu septembra 1982 sprejela sklep, da se po odobritvi *Svetega sedeža* v njenih škofijah uvede stalni diakonat. *Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov* je z reskriptom št. 1528/82 z dne 17. decembra 1983 sporočila sklep papeža Pavla VI., da se sme v jugoslovanskih škofijah uvesti stalni diakonat.⁴ *Slovenska pokrajinska škofovska konferenca* je na redni seji 4. junija 1984 v Mariboru sklenila, da se stalni diakonat uvede v slovenske škofije.
2. *Slovenska škofovska konferenca* (SŠK) je v skladu z *Zakonikom cerkvenega prava* (prim. ZCP kann. 236, 276, § 2, 3 in 1031, § 3) in drugimi dokumenti cerkvenega učiteljstva⁵ leta 2012 prvič pripravila *Narodne smernice SŠK za oblikovanje in službo stalnih diakonov* (v nadaljevanju *Narodne smernice*) in jih predložila Apostolskemu sedežu v potrditev. Kongregacija za duhovščino je 26. septembra 2014 smernice pregledala in jih odobrila za šestletno obdobje. Po preteku tega obdobja je SŠK ponovno pregledala *Narodne smernice* in jih na nekaterih mestih posodobila, da bi še bolj koristile pri izbiri pripravnikov, za njihovo usposabljanje, izobraževanje, posvečenje in življenje. Ob tem so bile upoštevane posebne razmere in potrebe Katoliške cerkve v Sloveniji.
3. Oblikovanje za stalni diakonat temelji na osebnem srečanju človeka s Kristusom. Začne se z Božjim klicem in odločitvijo vsakega posameznika, da bo hodil za Kristusom, ki je postal služabnik vseh. Oblikovanje za stalni diakonat je nenehen, dinamičen proces rasti in spreobračanja, ki vključuje celotno življenje osebe, poklicane, da čim bolj razvije človeško, krščansko in diakonsko razsežnost tako, da korenito živi evangelij, se trudi vedno zvesteje slediti Jezusu Kristusu in se po njegovem zgledu velikodušno daje v službo vseh, zlasti najbolj ubogih.
4. Diakon, okrepljen z zakramentalno milostjo, v občestvu s škofom in z zborom njegovih duhovnikov služi Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni. Po besedah sv. Polikarpa je usmiljen, goreč in hodi po resnici Gospoda, ki je postal služabnik vseh ubogih. Kajti »ubogi niso težava: ubogi so vir, iz katerega je treba črpati, da bi lahko sprejemali in živeli bistvo evangelija«.⁶
5. V *Narodnih smernicah* so dana pravila za izbiro pripravnikov, predstavljeni so evangeljski poklic in lik stalnega diakona, njegova duhovnost, nosilci oblikovanja, pot in temeljne razsežnosti njegovega oblikovanja, izobraževanje ter končni cilj oblikovanja

¹ Prim. C 29.

² Prim. KKC 1571.

³ Prim. SRD 1 in SRD 2.

⁴ Prim. SSŠ 1984, str. 83.

⁵ Prim. PSD in SSD.

⁶ Prim. C 29; Poslanica papeža Frančiška za 1. svetovni dan ubogih, 19. november 2017.

vsakega stalnega diakona. Tako želimo dati oblikovanju stalnega diakona enotnost, skladnost in postopnost. *Narodne smernice* skušajo prikazati bistveno vsebino diakonske službe, da bi se ta čim bolj dosledno uresničila tudi v naši krajevni Cerkvi.

PRVI DEL – TEOLOŠKA UTEMELJENOST IN DUHOVNOST STALNEGA DIAKONATA

I. Diakon – zakramentalno znamenje Kristusa Služabnika

6. Življenje stalnega diakona je hoja za Jezusom Služabnikom v nenehnem prizadevanju za spreobrnjenje in zvestobo poklicanosti k služenju. Darovanje za druge je ena od bistvenih razsežnosti poslanstva stalnega diakona. Kakor so v življenju in delovanju Jezusa, ki ni prišel, da bi mu stregli, »ampak, da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (Mr 10, 45), posebne ljubezni in pozornosti deležni ubogi in najbolj pomoči potrebni, tako imajo ti posebno mesto tudi v diakonovem srcu.
7. Vodilo in življenje stalnega diakona je izpolnjevanje evangelija v posnemanju Kristusa, ki služi vsem in se ves daruje za odrešenje človeštva. »Kristus, ki ga je Oče posvetil in poslal na svet (prim. Jn 10,36), je po svojih apostolih njihovim naslednikom, to je škofom, dal delež svojega posvečenja in poslanstva; ti pa so nalogo svoje službe v različnih stopnjah zakonito izročili različnim nosilcem v Cerkvi. Tako opravljajo od Boga postavljeno cerkveno službo v različnih stopnjah svetega reda tisti, ki se že od nekdaj imenujejo škofje, prezbiterji in diakoni.«⁷
8. Poslanstva in milosti najvišjega duhovnika je na poseben način deležen vsak diakon, ki streže pri skrivnostih Kristusa in Cerkve.⁸ »Tisti, ki so postavljeni v sveti red episkopata ali prezbiterata, prejmejo poslanstvo in pravico, da delujejo v osebi Kristusa Glave, medtem ko diakoni služijo Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni.«⁹ Nanje se polagajo roke, ne za duhovništvo, ampak za služenje. Pri služenju ubogim ne gre za to, da bi se postavljali na prvo mesto. Ubogi ne potrebujejo protagonistov, ampak ljubezen, ki zna zamolčati in pozabiti dobro, ki ga je storila. Prvi protagonisti so Gospod in ubogi. Tisti, ki želi služiti, je orodje v Božjih rokah, da bi pokazal njegovo navzočnost in odrešenje.¹⁰
9. Gre torej za tri razsežnosti služenja. Strežništvo besede stalnega diakona obvezuje k oznanjevanju in razlagi Božje besede in bogoslužja, katehiziranju, pripravi na zakramente in evangelizaciji. Stalni diakon ne uči svoje modrosti, ampak Božjo besedo, pri čemer je vedno pozoren na to, kako naj zvesto živi in oznanja evangeljske vrednote ljudem našega časa. Ker je deležen strežništva svetemu bogoslužju, lahko diakon slovesno podeljuje krst, nosi obhajilo bolnikom in obhaja vernike pri maši, v imenu Cerkve vodi obred sklepanja zakona in ga blagoslavlja, prinaša popotnico umirajočim, vodi bogočastje in molitev vernikov, deli zakramentale ter vodi pogrebni obred in pokop.
10. Med vsemi temi posebno pozornost zasluži ravno služenje ljubezni. Duh služenja in ljubezni navdihuje vse njegovo življenje in delovanje. Služba ljubezni je namenjena vsem članom krajevne Cerkve. Medtem ko je sam pozoren na vzgibe Duha in na potrebe ljudi, zlasti najbolj ubogih, pa spodbuja tudi služenje vsega krščanskega ljudstva, da bi tako vsa Cerkev, ki prejema poslanstvo od samega Kristusa v Svetem Duhu, postala služabnica.

⁷ C 28.

⁸ Prim. C 41.

⁹ ZCP kan. 1009, § 3.

¹⁰ Prim. C 29; Poslanica papeža Frančiška za 2. svetovni dan ubogih, 18. november 2018.

Stalni diakon mora svojo poklicanost dobro spoznati, jo nenehno poglobljati ter z njo usklajevati vse svoje življenje in delovanje.

11. Vsak diakon je človek Cerkev in ima izostren čut za Cerkev. Ko s Kristusom umira in vstaja, Bogu dopušča, da ga razlasti samega sebe in ga spreminja v Kristusa. Tako se njegov osebni jaz spreminja in razširja v cerkveni jaz. Diakon zapušča meje osebnega jaza in postaja – kot *anima ecclesiastica* – »sograditelj celotne Cerkev; doseže cerkvene razsežnosti in skupaj z drugimi pomaga graditi Cerkev v njenem bitnem prostoru«. ¹¹ Da bi bila njegova hoja za Kristusom popolnejša, se s posebno pozornostjo in ljubeznijo ozira na Marijo, ki je dala svetu Odrešenika in postala Mati Cerkev. Vedno je pripravljen sprejemati in razglasiti čudovita dela, ki jih Bog dela v Cerkvi in današnjem svetu.
12. Vsak diakon sodeluje pri službi Cerkev kot posebno zakramentalno znamenje Kristusa Služabnika. Zanj velja, da je »razlagalec potreb in želja krščanskih občestev, pospeševalec službe ali diakonije«, ¹² ki je bistveni del poslanstva Cerkev. Po zgledu Kristusa Služabnika, po katerem je zakramentalno upodobljen, živi v pokorščini svojemu škofu in izpolnjuje poslanstvo, ki mu ga je škof zaupal. Škofu je na voljo za služenje, saj pri diakonskem posvečenju roke polaga samo škof, s čimer izraža, da je diakon v nalogah svoje *diakonije* na poseben način vezan na škofa. ¹³ »Z vezjo ljubezni, molitve in pokorščine škofu kakor tudi po službeni vnemi in sodelovanju« je z drugimi diakoni po posvečenju povezan v zakramentalno bratstvo. Na srečanjih diakoni krepijo »skupnostnega duha, preverjajo izpolnjevanje svoje službe, si izmenjajo izkušnje, se izobražujejo in spodbujajo k zvestobi« (PSD 6). To ne izključuje, da mora diakon v konkretni službi v župniji delovati v občestvu z župnikom, spoštovati njegovo avtoriteto v določeni skupnosti in poskušati slediti njegovim navodilom glede pastoralnega dela, ki ga je treba opraviti.
13. Čeprav je izvorni profil službe skupen vsem diakonom, se diakonsko služenje v konkretnih pastoralnih okoliščinah izvršuje zelo različno. V obdobju oblikovanja vsak pripravnik skupaj z voditeljem postopno odkriva svoje področje služenja v skladu s prejetimi osebnimi darovi in s potrebami krajevne Cerkev. Zanj se tudi strokovno primerno usposobi. Program oblikovanja upošteva pastoralno različnost slovenskih škofij ter različnost pripravnikov in okoliščin.

II. Diakonska duhovnost

14. Diakonska duhovnost je duhovnost služenja, utemeljena na kontemplaciji in povezanosti s Kristusom Služabnikom. Učlovečeni Kristus je namreč s svojimi besedami in dejanji svetu razodel Očetovo ljubezen. Gospodov Duh ga je posvetil za poslanstvo osvobajanja in služenja. ¹⁴ V svojem govoru se je predstavil kot tisti, ki prihaja za služenje ¹⁵ in je svojim učencem priporočil, naj delajo enako. ¹⁶ Prva krščanska skupnost je v njem prepoznala Služabnika, ki so ga napovedovali spevi Izaijeve knjige. ¹⁷ Diakon Štefan, eden izmed

¹¹ Prim. Anton Štrukelj, *Življenje iz polnosti vere*, Družina, 1995, Ljubljana, str. 83.

¹² SRD2, str. 23.

¹³ Prim. TSSD 8.

¹⁴ Prim. Lk 4,18-19; Iz 61,1-2.

¹⁵ Prim. Mt 20,28; Lk 22,27; Jn 13,1-2.

¹⁶ Prim. Jn 13,14-15; Lk 12,37.

¹⁷ Prim. Iz 40-53; Flp 2,7-8; 1 Pt 2,21-25; Apd 3,13; 8,32.

sedmerih, podoben Kristusu in »poln Svetega Duha«, ¹⁸ se je kakor On ves dal v službo Bogu in ljudem.

15. Duhovnost služenja je tudi duhovnost celotne Cerkve, kolikor je ta v službi odrešenja sveta. Cerkev lahko takšno duhovnost resnično živi, ker je Gospod sam sebe postavil za živo in osebno znamenje, kaj pomeni biti služabnik, zato govorimo o diakonski duhovnosti služenja. Diakon je namreč po posvečenju »živa podoba Kristusa« – Služabnika.¹⁹ Njegovo oblikovanje sloni na odkritju Kristusa Služabnika in teži k temu, da bi postal velikodušen služabnik najbolj ubogih in trpečnih. Ubogi niso številke, na katere bi se skliceval in ob katerih bi se ponašal z njim namenjenimi projekti in dejavnostmi. Ubogi so osebe, ki jim gre naproti: so osamljeni mladi in stari, ki jih lahko povabi na dom in z njimi deli obrok. So moški, ženske in otroci, ki pričakujejo prijateljsko besedo. Ubogi so njegovi rešitelji, saj mu sporočajo, da so obraz Jezusa Kristusa.²⁰
16. Življenje vsakega diakona se krepi v izkustvu vere, ki se hrani z Božjo besedo in rednim osebnim srečevanjem s skrivnostjo Boga v Jezusu Kristusu v moči Duha. Diakon premišljuje neskončno Božjo ljubezen, ji verjame in nanjo vse bolj zvesto odgovarja. Ob nenehnem razločevanju duhov prepoznava delovanje Božjega duha in išče Boga v vseh stvareh – Svetem pismu, bogoslužju, zgodovini, v dogodkih življenja, v ljudeh, katerim služi – ter k temu vodi tudi druge.
17. Stalni diakon se z vsakdanjo molitvijo brevirja pridružuje molitvi vse Cerkve za odrešenje človeštva.²¹ Po zgledu Kristusa služabnika, ki je okrog sebe zbral učence in jim umil noge, živi v bratski povezanosti s sobrati v diakonski in duhovniški službi ter v pokorščini svojemu ordinariju.
18. Diakonsko duhovnost dodatno zaznamujejo življenjske okoliščine – če je diakon poročen, vdovec, neporočen, redovnik ali človek, ki je posvečen v svetu. Načrt oblikovanja upošteva različne okoliščine in pripravnikom nudi različne duhovne poti.

III. Oblikovanje odraslih

19. Pripravnik na stalni diaconat je v naši krajevni Cerkvi odrasel moški, najpogosteje poročen in družinski oče, ki že ima določeno izkušnjo poklicnega in družbenega življenja. Nekateri nosijo pomembne odgovornosti v družbi, večina pa ima za seboj tudi bogato izkušnjo življenja v Cerkvi, v kateri že služijo na določenih področjih.
20. Oblikovanje, ki poseže v osebno življenje pripravnikov, vključuje pedagogiko, ki ustreza okoliščinam, v katerih delujejo: upošteva enkratnost vsakega pripravnika, njegove posebne darove, izkušnje iz njegovega človeškega in krščanskega življenja ter njegove kulturne sposobnosti. Odraslemu človeku omogoča, da raste v ljubezni, konkretni izkušnji Cerkve, razumevanju vere in pristnem duhovnem življenju.
21. Oblikovanje ima namen v pripravniku prebuditi zanimanje in sposobnost napredovanja v duhu raziskovanja, ustvarjalnosti in medsebojnega spodbujanja sodelavcev skozi celotno

¹⁸ Apd 7,54; prim. Lk 4,1.

¹⁹ RF 11.

²⁰ Prim. Poslanica papeža Frančiška za 3. svetovni dan ubogih, 17. november 2019.

²¹ Prim. ZCP, kan. 276, §2, 3.

obdobje diakonskega življenja. Zato oblikovanje poteka v skupnosti z drugimi. Skupnost za oblikovanje stalnih diakonov je torej prostor izmenjave in soočanja z življenjskimi vprašanji, izmenjave izkušenj, kraj bratskega življenja in medsebojne podpore.

22. Diakonsko oblikovanje je torej:

- pot oziroma proces, ki traja in v katerem je upoštevana določena postopnost;
- osebno, saj upošteva posameznika v njegovi enkratnosti;
- celostno, ker zajame človekovo celotno življenje ter vključi človeško, duhovno, teološko, liturgično in pastoralno razsežnost;
- izkustveno, saj temelji na življenju in darovih vsake osebe, spodbuja konkretno izkustvo lastnega sloga in diakonskih vrednot;
- teoretično, ker gre za spoznavanje in usvajanje teoloških, duhovnih, liturgičnih in pastoralnih vsebin;
- praktično, saj je usmerjeno tako, da se naučene vsebine udejanjijo oziroma konkretizirajo v korist različnih diakonskih služb;
- odprto za nove oblike življenja in služenja, zato je pozorno na klice sveta in Cerkve.

23. Vsaka od teh razsežnosti (človeška, duhovna, teološka in pastoralna) je naravnana na »preoblikovanje ali upodobitev« diakonovega srca po Kristusovem srcu. Cilj vsega vzgojnega procesa za stalni diaconat je priprava diakonov, da se povežejo z ljubeznijo Kristusa, Dobrega pastirja.²²

²² Prim. DDP 89.

DRUGI DEL – ODGOVORNI ZA OBLIKOVANJE

24. Posebno mesto pri oblikovanju kandidata za stalni diaconat imajo osebe in ustanove, ki pripravniku pomagajo na poti prepoznavanja poklicanosti, njegove rasti in dozorevanja. To so pripravnikov ordinarij (škof škofije oziroma višji redovni predstojnik), ekipa odgovornih za oblikovanje (npr. voditelj oblikovanja in njegovi pomočniki oziroma asistenti), domači župniki, duhovni spremljevalci, profesorji, skupnost za oblikovanje stalnih diaconov in izvirne skupnosti.

Po delovanju Svetega Duha je glavni nosilec oblikovanja pripravnik za stalni diaconat, ki je odgovoren, da v sebi sprejme in poglobi vrednote diakonskega življenja, postane samostojen in osebno zavzet.

I. Cerkev in škof

25. Oblikovanje kandidatov za stalni diaconat je naloga celotne Cerkve. Cerkev kot mati »z oznanjevanjem in s krstom rodi za novo in neumrljivo življenje otroke, spočete od Svetega Duha in rojene iz Boga«. ²³ Po zgledu Marijinega materinstva »svoje otroke spremlja z materinsko ljubeznijo in skrbi, da vsi pridejo do polnosti svojega poklica«. ²⁴ Skrb Cerkve za njene otroke se izraža v oznanjevanju Božje besede, delitvi zakramentov, v ljubezni, solidarnosti in molitvi. V tej skrbi se kaže navzočnost Kristusovega Duha, ki oživlja Cerkev. ²⁵

26. V skrbi Cerkve za njene otroke je torej Kristusov Duh prvi, ki deluje. On je tisti, ki vsakega kliče, spremlja in oblikuje njegovo srce, da spozna njegovo milost in nanjo lahko velikodušno odgovori.

27. Pri oblikovanju kandidatov za stalni diaconat je krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik ²⁶ prvo znamenje in orodje Svetega Duha. Njegove naloge so:

- odloča, ali bo v svoji škofiji obnovil stalni diaconat ali ne, in sicer po posvetu z duhovniškimi in pastoralnim svetom, ki mu pomagata glede na razmere v njegovi krajevni Cerkvi presoditi, če je stalni diaconat potreben;
- v primeru uvedbe stalnega diakonata poskrbi za primerno katehezo laikov, duhovnikov in redovnikov, da bodo diakonsko službo razumeli v vsej njeni globini;
- ustanovi potrebne strukture za pripravo na stalni diaconat in imenuje sodelavce, odgovorne za oblikovanje stalnih diaconov. Glede na okoliščine lahko uporabi tudi strukture drugih škofij oziroma tiste, ki obstajajo na pokrajinski ali narodni ravni; ²⁷
- presoja, kako je s pripravnikovo poklicanostjo in izobrazbo, ²⁸ zato si prizadeva za osebno poznanstvo z njim in njegovo družino;
- odgovoren je za organizacijo oblikovanja prosilcev in pripravnikov, ki zajema človeško, duhovno, teološko in pastoralno razsežnost;

²³ C 64, prim. Gal 4,26.

²⁴ TSSD 18.

²⁵ Prim. C 8.

²⁶ Krajevni škofu so enaki tisti, ki so jim dodeljene ozemeljska prelatura ali ozemeljska opatija, apostolski vikariat in apostolska prefektura, pa tudi trajno ustanovljena apostolska administratura (prim. ZCP kann. 368 in. 381, §2), kakor tudi osebna prelatura (prim. ZCP kann. 266, §1, 295) ali vojaški ordinariat.

²⁷ Prim. TSSD 16.

²⁸ Prim. ZCP kan. 1025; 1029.

- poskrbi za izdelavo in posodabljanje škofijskega načrta za pripravo prosilcev in oblikovanje pripravnikov za stalni diaconat na podlagi *Narodnih smernic*.

II. Ekipa vzgojiteljev, odgovornih za oblikovanje

28. Za oblikovanje pripravnikov na stalni diaconat je odgovoren voditelj oblikovanja, ki k sodelovanju povabi še duhovne spremljevalce ter župnike, ki so mentorji pripravnikom. Po potrebi lahko vključi še druge sodelavce (npr. vsaj eno redovnico ali redovnika, enega laika in vsaj enega stalnega diakona, ki voditelju oblikovanja pomagajo kot asistenti). Vsi odgovorni za oblikovanje morajo biti povezani s škofom in skupino bodočih diaconov.²⁹
29. Voditelja oblikovanja imenuje škof (ali višji redovni predstojnik). Zaradi občutljivih nalog odločilnega pomena mora škof voditelja oblikovanja skrbno izbrati. To mora biti človek žive vere in trdne cerkvene miselnosti, ki ima bogato pastoralno izkušnjo in modrost. Mora biti uravnovešen in komunikativen ter temeljito izobražen v teologiji in pedagogiki. Lahko je duhovnik ali diacon. Po možnosti naj ne bo odgovoren tudi za posvečene diakone, ker je zaželeno, da bi ti dve odgovornosti v praksi ostali nepovezani.
30. Naloge voditelja oblikovanja so naslednje:
- usklajuje delo vseh odgovornih za oblikovanje;
 - vodi in spodbuja celotno oblikovalno-izobraževalno delo;
 - goji stike z družinami poročenih prosilcev in pripravnikov oziroma z njihovimi izvornimi skupnostmi;
 - odgovoren je, da potem ko je slišal mnenje drugih vzgojiteljev – razen duhovnega voditelja –,³⁰ presodi in sporoči škofu (ali višjemu redovnemu predstojniku), ali je prosilec primeren za pripravnika oziroma pripravek primeren za diakona;
 - kadar so prosilci in pripravniki iz drugih škofij, goji z njimi in z njihovim predstojnikom (krajevnim škofom ali višjim redovnim predstojnikom) osebne stike in skrbi, da bodo njihovi programi v skladu s cilji oblikovanja, ki so predlagani v škofiji, kjer se oblikujejo.³¹
31. Vsak prosilec in pripravek dobi spremljevalca z ustreznimi izkušnjami, ki ga bo neposredno spremljal na poti do diaconata. Spremljevalca izbere voditelj oblikovanja izmed diaconov ali duhovnikov, imenuje pa ga škof (ali višji redovni predstojnik). Glede na okoliščine je spremljevalec lahko odgovoren le za eno osebo ali pa za manjšo skupino.³² Voditelj oblikovanja mu lahko zaupa skrb za spremljanje skupnosti prosilcev ali skupine pripravnikov na diaconat. Njegova naloga je:
- od blizu spremljati pot vsakega posameznika, mu pomagati in svetovati pri reševanju morebitnih težav, povezanih z oblikovanjem in izobraževanjem;
 - sodelovati z voditeljem oblikovanja pri načrtovanju različnih dejavnosti;
 - sodelovati pri oblikovanju mnenja o primernosti posameznega prošilca oziroma pripravnika, ki se posreduje škofu (ali redovnemu predstojniku). Če je mnenje negativno, se prošilca oziroma pripravnika odslovi.
32. Vsak prosilec ali pripravek ima duhovnega voditelja. Izbere si ga sam, škof pa ga mora

²⁹ Prim. TSSD 20.

³⁰ Prim. TSSD 21.

³¹ Prim. TSSD 21.

³² Prim. TSSD 22.

potrditi. Prosilci in pripravniki so povabljeni, da svoje duhovno vodstvo zaupajo osebam, ki se odlikujejo v krepostih, imajo izkustvo globoke duhovnosti, odlični pedagoški čut ter izraziti in pretanjeni smisel za pravi pomen službe. Duhovni voditelji za prosilce in pripravnike naj imajo nekaj izkušenj na področju duhovnega spremljanja in naj upoštevajo vsa določila za notranje področje (*foro interno*).³³ Naloge duhovnega voditelja so:

- da si ustvari mnenje glede delovanja Duha v duši poklicanega, hkrati pa spremlja in podpira njegovo nenehno notranje spreobračanje;
- da mu daje konkretne nasvete za dozorevanje pristne duhovnosti in ga učinkovito spodbuja k pridobivanju ustreznih kreposti.

33. Poslanstvo duhovnega voditelja je notranje oblikovanje. Če se pojavijo resne notranje ovire, je duhovni spremljevalec po vesti dolžan prosilcu ali pripravniku predlagati, naj se sam odpove načrtovanemu diakonskemu posvečenju ali pa se popolnoma zaupa škofu oziroma odgovorni osebi za oblikovanje. Če pripravnik vztraja pri svojem načrtu, lahko duhovni voditelj prekine spremljanje. Kandidat je moralno dolžan nadrejene obvestiti o morebitnih ovirah ali nepravilnostih. Duhovni voditelj mora s primernimi sredstvi in s svojo moralno avtoriteto kandidata prepričati, da bo prekinil svoje oblikovanje, sam pa mu bo še naprej nudil pomoč za razsojanje o tej zadevi.

34. Dodeljenega župnika (lahko je tudi drug duhovnik, prodekan, dekan ali naddekan) izbere voditelj oblikovanja v soglasju s svojimi sodelavci. Pri izbiri se upošteva različnost življenjskih okoliščin pripravnikov. Njegova naloga je:

- da pripravniku, ki mu je zaupan, omogoči življenje v skupnosti;
- da pripravnika uvaja in spremlja na tistih področjih pastoralnega dela, ki so po njegovem mnenju zanj najprimernejša, ter poskrbi, da pripravnik piše dnevnik pastoralne prakse;
- da bodočemu diakonu omogoča srečanje in spoznavanje z diakoni, duhovniki in drugimi pastoralnimi delavci v škofiji;
- da skupaj s pripravnikom občasno oceni opravljeno delo in voditelju oblikovanja poroča o pripravnikovem praktičnem pastoralnem in liturgičnem oblikovanju;³⁴
- da poskrbi za ustrezno katehezo v župniji, ki bo vernike seznanjala z diakonsko službo in jim pomagala razumeti to službo v vsej njeni globini.

III. Profesorji

35. Pri oblikovanju bodočih diaconov imajo pomembno vlogo teološki profesorji. Z zakladom vere, ki ga hrani Cerkev, poglobljajo vero pripravnikov in jih usposabljaajo za učitelje Božjega ljudstva. Ni dovolj, če so profesorji samo znanstveno in pedagoško usposobljeni, temveč morajo tudi s svojim življenjem pričati za resnico, ki jo učijo. Pri oblikovanju kandidatov za stalni diakonat je pomembno, da so profesorji pripravljene sodelovati z ostalimi oblikovalci bodočih diaconov in so z njimi povezani. Tako bodo prispevali k enotnemu oblikovanju pripravnikov.³⁵

³³ Prim. TSSD 23. Za duhovno spremljanje glej: William A. Barry in William J. Connolly, *Duhovno spremljanje*. Slomškova založba. Maribor 2006; Nota Apostolske penitenciarije o pomembnosti notranjega področja (*foro interno*) in nedotakljivosti spovedne molčečnosti. *Sporočila slovenskih škofij* 11/2019, tč. 2–3, str. 203–204.

³⁴ Prim. TSSD 24.

³⁵ Prim. TSSD 25.

IV. Pedagoška skupnost pripravnikov za stalni diakonat

36. Prosilci in pripravniki za stalni diakonat sestavljajo posebno pedagoško skupnost, ki močno vpliva na dinamiko njihovega oblikovanja. Odgovorni za oblikovanje bodočih diakonov morajo poskrbeti, da bo ta skupnost prežeta z globoko duhovnostjo, čutom pripadnosti, duhom pripravljenosti za služenje in misijonarsko gorečnostjo. Skrbeti morajo, da bo v njej vladal točno določen ritem srečanj in molitve. Tako lahko postane ta skupnost za prosilce in pripravnike dragocena pomoč pri prepoznavanju poklicanosti, pri njihovem človeškem zorenju, uvajanju v duhovno življenje, konkretnih izkušnjah pripadnosti Cerкви, študiju teologije, kakor tudi pri pridobivanju pastoralnih izkušenj.³⁶

V. Izvirne skupnosti

37. Izvirne skupnosti, iz katerih izhajajo prosilci in pripravniki za stalni diakonat (družina, župnijska skupnost, gibanja, združenja), pomembno vplivajo na oblikovanje bodočih stalnih diakonov.

38. Prosilcem in pripravnikom so v veliko pomoč njihove primarne družine, poročenim pa predvsem njihove lastne družine, zlasti žene. Povabljeni so, da pot oblikovanja spremljajo z molitvijo, spoštovanjem, dobrim zgledom ter z duhovno in gmotno pomočjo, zlasti v težkih trenutkih. Tudi v primerih, ko so starši in sorodniki ravnodušni ali celo nasprotujejo odločitvi za poklic, so odkrito in vedro soočenje z njihovim stališčem in spodbude, ki izhajajo iz tega, lahko v veliko pomoč, ker tedaj poklic zori bolj zavestno.³⁷ Kadar so prosilci in pripravniki poročeni, si prizadevamo, da jih bodo njihove žene podpirale in spremljale (npr. na skupnih srečanjih ali z osebno udeležbo pri študiju teologije za diakone) na poti oblikovanja za dosego cilja, ki je diakonat.

39. Pot oblikovanja se ponudi tudi družinam – ženam, otrokom in sorodnikom (redna srečanja dvakrat letno ali pogosteje). Vključuje naj duhovno vodstvo, duhovne vaje, redni pogovor s škofom in druge dejavnosti.

40. Župnijska skupnost vsakega svojega člana na poti do diakonata spremlja z molitvijo. Župnik skupaj z župnijskim pastoralnim svetom poskrbi za ustrezno katehezo, ki bo vernike seznanjala s to službo, pripravniku pa bo v pomoč pri razčiščevanju njegove poklicanosti.

41. Cerkvvena združenja, iz katerih morebiti izhajajo prosilci in pripravniki za diakonat, so zanje lahko vir pomoči in podpore, luči in topline. Združenja morajo spoštovati poklicanost svojega člana v službo stalnega diakona ter podpirati njegovo duhovno zorenje in pripravljenost na služenje. Med cerkvenimi skupinami je treba poudariti vlogo *spremljevalne skupine*.

42. Voditelj naj presodi, kdaj se srečanjem na poti priprave na posvečenje občasno lahko pridružijo določeni člani skupnosti, ki so povezani s pripravnikom (župljani, člani gibanj, molitvenih skupin). Namen takih srečanj je, da bi ga člani skupnosti spremljali z

³⁶ Prim. TSSD 26.

³⁷ Prim. DBP 68.

molitvijo, ga prijateljsko podpirali, prispevali k razločevanju poklicanosti in mu pomagali pri izbiri poslanstva, ki mu bo zaupano. Zadnji vidik je bolj razpoznaven, če je spremljevalna skupina (po možnosti) nastala že na začetku oblikovanja. Taka srečanja pomagajo ozaveščati Božje ljudstvo, da odprto sprejme pripravnika za stalni diakonat.

VI. Pripravnik – kandidat za stalni diakonat

43. Pripravnik oziroma kandidat za stalni diakonat je sam svoj in nezamenljiv prvi pobudnik svojega oblikovanja. Vsako oblikovanje je končno samovzgoja, samooblikovanje.³⁸ To ne pomeni izolacije, zapiranja pred vzgojitelji, drugimi pripravniki ali izločanja iz skupnosti, ampak odgovornost in dinamiko v velikodušnem odgovoru na Božji klic. Gre za ponižno in stanovitno delo na samem sebi.³⁹ Samooblikovanje je zakoreninjeno v trdni volji, rasti v življenju po Duhu in v sozvočju s prejetim poklicem. Hrani se s ponižno pripravljenostjo priznati svoje meje in svoje darove.⁴⁰

³⁸ Prim. DBP 69.

³⁹ DDP, 43.

⁴⁰ Prim. TSSD 28.

TRETJI DEL – LIK PRIPRAVNIKOV ZA STALNI DIAKONAT

I. Poklicanost

44. Vsak krščanski (tudi diakonski) poklic temelji na nezasluženi izvolitvi s strani Očeta, »ki nas je v Kristusu blagoslovil z vsakršnim duhovnim blagoslovom: pred stvarjenjem sveta nas je izvolil v njem, da bi bili pred njegovim obličjem sveti in brezmadežni. V ljubezni nas je vnaprej določil, naj bomo po Jezusu Kristusu njegovi posinovljeni otroci. Takšen je bil blagohotni sklep njegove volje.«⁴¹
45. Zgodovina vsakega diakonskega poklica, kot tudi vsakega krščanskega poklica, je zgodovina neizrekljivega dialoga med Bogom in človekom, med Božjo ljubeznijo, ki kliče, in človekovo svobodo, ki v ljubezni odgovarja Bogu.⁴²
46. Poleg Božjega klica in človekovega odgovora nanj sodi med bistvene elemente poklicanosti še javna poklicanost v sveto službo po Cerkvi. Poklic namreč ne izhaja samo od Cerkve in njenega sredništva, ne samo, da se spozna in uresničuje v Cerkvi, ampak se upodablja v temeljnem služenju Bogu tudi in nujno kot služenje *njej*, torej Cerkvi. Poklic je v sleherni obliki dar, namenjen za izgradnjo Cerkve, za rast Božjega Kraljestva v svetu.⁴³ Nihče si ne more lastiti pravice do prejema svetega posvečenja.

Zato je preverjanje poklicanosti po Cerkvi odločilnega pomena. Odločitev se sprejme na podlagi objektivnih meril, ki sodijo med zaklade starega cerkvenega izročila in upoštevajo današnje pastoralne potrebe. Pri presojanju poklicanosti za stalni diakonat je potrebno upoštevati še nekatere pogoje, ki so splošne narave in ustrezajo posebnemu življenjskemu stanu poklicanega.

II. Lastnosti stalnega diakona

47. Prvo podobo diakona je opisal apostol Pavel: »Prav tako morajo biti diakoni dostojni, nikakor ne hinavski, pa tudi ne vdani obilnemu vinu in hlepenju po dobičku. Skrivnost vere morajo varovati v čisti vesti. Tudi ti morajo najprej opraviti preizkušnjo, in ko se jim ne bo moglo nič očitati, naj opravljajo službo. /.../ Diakoni naj bodo možje ene žene, taki, ki dobro vodijo otroke in svoj dom. Tisti, ki diakonsko službo dobro opravljajo, si namreč pridobijo lepo mesto in popolno zaupanje v veri v Kristusu Jezusu.«⁴⁴ Sv. Polikarp pa svetuje: »Tako morajo biti diakoni pred Božjo pravičnostjo brez napak kot služabniki Boga in Kristusa, ne pa služabniki ljudi; zavzeti; resnično morajo hoditi po poti Gospoda, ki je postal služabnik vseh.«⁴⁵
48. Cerkvna tradicija je dopolnila in natančneje opredelila zahteve, ki podpirajo pristno poklicanost v diakonsko službo. To so predvsem tiste, ki nasploh veljajo za posvečenje: »Stopnje svetega reda naj prejmejo samo tisti, ki imajo neokrnjeno vero, pravi namen, potrebno znanje, so na dobrem glasu, nravno neoporečni, preskušeni v krepostih in imajo

⁴¹ Ef 1,3-6.

⁴² Prim. DBP 36.

⁴³ Prim. DBP 35.

⁴⁴ 1 Tim 3,8-10.12-13.

⁴⁵ TSSD 30.

druge telesne in duševne lastnosti, ki so primerne za prejem svetega reda.«⁴⁶ Pripravo za stalni diakonat torej lahko začnejo le poročeni in neporočeni moške z ustreznimi človeškimi, poklicnimi in duhovnimi lastnostmi, ki jih lahko potrdijo drugi kristjani, ki jih poznajo. Upoštevajo se še v nadaljevanju navedena merila.

49. *Človeška zrelost*: pripravniki so lahko moške, ki niso prestari (ob posvečenju naj ne bi imeli več kot 60 let) za dejavno opravljanje diakonske službe skozi daljše obdobje, so primerno duševno in telesno zdravi, psihološko zreli in uravnovešeni, odprti za dialog, sposobni za komunikacijo in sodelovanje, imajo razvit čut odgovornosti, so razumni in prožni, sposobni razločevanja, odločanja in prevzemanja nalog.
50. *Poklicno življenje*: pripravniki so lahko moške, ki so cenjeni v svojem poklicu, odprti in sprejemljivi za nove vrednote, drže, vidike in izkustva, imajo čut odgovornosti v odnosu do drugih ter sposobnost razvijanja pozitivnih medosebnih odnosov.
51. *Krščansko življenje*: pripravniki so lahko dobri in pošteni moške, ki resno gojijo duhovne vrednote, želijo hoditi po poti nenehnega spreobračanja, iščejo in izpolnjujejo Božjo voljo, živijo osebno molitveno in zakramentalno življenje ter so sposobni pokorščine in bratskega občestva. Pomembno je, kako živijo solidarnost z zapuščenimi, obrobni, mladimi, družinami in kako sooblikujejo družbeno življenje.
52. *Cerkveno življenje*: pripravniki so lahko moške, ki imajo izrazit cerkveni čut, ljubezen do Cerkve in njenega poslanstva, razpoložljivost in pripravljenost za služenje in delo, duh uboštv, apostolsko vnemo, predanost službi. Povezani so z domačim župnikom, dekanijskimi duhovniki, diakoni, redovniki in redovnicami ter laiki; sposobni so oblikovati občestvo z drugače mislečimi in so polni ekumenskega duha.
53. Tisti, ki so sprejeti v skupino predpriprave, morajo imeti nastavke za te drže in določeno izkušnjo konkretnega služenja. Samo tako je mogoče upati, da bodo z leti razvili potrebne lastnosti.

III. Primerne okoliščine življenjskega stana pripravnikov

54. *Neporočeni pripravniki*: »Za tiste, ki so v mladosti poklicani v diakonat, velja postava celibata.«⁴⁷ Prostovoljno jo sprejmejo tisti, ki so prejeli karizmo celibata. Stalni diakon, ki živi v celibatu, daje diakonski službi nekatere enkratne značilne poteze:
- zakramentalno enakost s Kristusom vidi v tesni povezavi z nedeljenostjo srca – izvolil si je edino in najvišjo Ljubezen;
 - njegova odločitev izraža pripadnost in je izključujoča, trajna in popolna;
 - popolnoma se da na voljo Cerkvi;
 - oznanjevanje Božjega kraljestva spremlja pogumno pričevanje tistega, ki se je zaradi tega kraljestva odpovedal najdragocenejšim dobrinam.⁴⁸
55. *Poročeni pripravniki*: med pripravnike naj se sprejmejo samo tisti poročeni moške, ki imajo za seboj vsaj deset let urejenega zakona in katerih otroci so že v drugem triletju

⁴⁶ ZCP kan. 1029; prim. kan. 1051, 1.

⁴⁷ SRD1, II, 4; prim. C 29.

⁴⁸ Prim. TSSD 36.

osnovne šole. Skrbeti je treba, »da samo taki postanejo diakoni, ki so kot več let poročeni znali dobro voditi svojo družino in katerih žena in otroci res krščansko živijo in so na dobrem glasu«. ⁴⁹ Ne glede na stabilno družinsko življenje lahko postanejo poročeni pripravniki diakoni le, če je jasno, da s tem soglašajo njihove žene, pa tudi, da so utrjeni v krščanskem življenju in imajo take lastnosti, ki jih pri tej službi ne bodo ovirale, niti jim ne bodo v sramoto. Identiteta diakona bo toliko bolj »rešena« in njegovo služenje toliko bolj rodovitno, kolikor trdnejši bo njegov odnos z ženo in kolikor bolj bodo ona in družina hodili po poti, po kateri je diakon poklican hoditi. Izkušnja pravi, da se prispevek žena ne konča pri zunanji privolitvi, ki je lahko dana zgolj zato, da ne bi ovirale mož pri njihovih osebnih odločitvah. Nasprotno, to privolitev je mogoče izraziti na dejaven način v popolnem soglasju glede izbire, ob sodelovanju pri oblikovanju in v razpoložljivosti hoditi skupaj po poti krščanske svetosti in vere. ⁵⁰

56. *Vdovci*: »Po prejemu svetega reda diakoni, tudi starejši, v skladu z veljavnim redom v Cerkvi ne morejo več skleniti zakona.« ⁵¹ To velja tudi za ovdovele diakone. ⁵² Poklicani so, da v svojem življenjskem stanu dokažejo, da so človeško in duhovno utrjeni. Pogoj za sprejem ovdovelih pripravnikov za diakonat je, da so njihovi otroci človeško in krščansko preskrbljeni oziroma so to sposobni narediti sami.

57. *Člani skupnosti posvečenega življenja in družb apostolskega življenja*: stalni diakoni iz skupnosti posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja ⁵³ so poklicani, da svojo službo obogatijo s posebno karizmo, ki so jo prejeli. Čeprav so v pastoralnih zadevah podrejeni ordinarijevi pristojnosti, ⁵⁴ njihovo delo odraža posebnosti njihovega redovnega stanu ali Bogu posvečenega življenja. Zato si bodo prizadevali svojo poklicanost za redovnika ali Bogu posvečenega moža uskladiti s poklicanostjo v službo stalnega diakona, s čimer bodo prispevali poseben delež k poslanstvu Cerkve. ⁵⁵

IV. Kanonska določila

58. Veljavno in dopustno je v stalnega diakona lahko posvečen samo moški (samski, poročen ali vdovec):

- ki je krščen ⁵⁶ in je prejel zakrament svete birme; ⁵⁷
- ki je dopolnil 25 let (za neporočene) ali 35 let (za poročene), v posebnih primerih lahko krajevni škof da spregled za leto dni. ⁵⁸ Za daljši spregled je potrebno soglasje *Apostolskega sedeža*. Za poročene je potrebna še pisna privolitev žene. ⁵⁹ SŠK določa, da morata imeti vsaj deset let zakonskega življenja;

⁴⁹ SRD1, III, 13.

⁵⁰ SRD1, III, 11; prim. ZCP kan. 1031, §, in kan. 1050, 3. Govor kardinala Beniamina Stelle stalnim diakonom – Pompeji, 3. marec 2018.

⁵¹ SRD1, III, 16.

⁵² Okrožnica 26397 *Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov*, objavljena 6. junija 1997, predvideva, da je mogoče dobiti spregled od zadržka po kan. 1087 ZCP, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev: velika in dokazana koristnost diakonove službe za škofijo, ki ji pripada; če so otroci v takšni starosti, da še potrebujejo mater; če so diakonovi ali ženini starši stari oziroma priletni in potrebujejo nego.

⁵³ Prim. SRD1, VII, 32–35.

⁵⁴ Prim. Pavel VI., *Apostolsko pismo Ecclesiae Sanctae*, 6. avgust 1966, I, 25, 1.

⁵⁵ Prim. TSSD 39.

⁵⁶ Prim. ZCP kan. 1024.

⁵⁷ Prim. ZCP kan. 1033.

⁵⁸ Prim. *Communicationes* 29 (1997), 2, str. 233–235.

⁵⁹ Prim. ZCP kan. 1031, § 1–2.

- ki je opravil pravno predpisano preizkušnjo;
- ki ga ne ovira kakršen koli zadržek, bodisi preprost bodisi trajen, ki se imenuje iregularnost;⁶⁰
- ki je izpolnil zahteve po določbi kan. 1033–1039 ZCP;
- ki ima potrebne listine in je opravil skrutinij po kan. 1051 ZCP;⁶¹
- ki ima po razumni presoji krajevnega škofa (ali višjega redovnega predstojnika) neokrnjeno vero, pravi namen, potrebno znanje, dober glas, je nravno neoporečen, preizkušen v krepostih ter ima primerne telesne in duševne lastnosti za prejem svetega reda.⁶²

59. Posebej je treba paziti:

- da bogoslovce, ki so bili ustavljeni ali so se ustavili na svoji poti v duhovništvo, sprejmemo med pripravnike za stalni diaconat šele potem, ko smo se prepričali o njihovi poklicanosti in resnem zorenju za diakonski poklic;
- da diakona, ki se je pripravljajal za duhovništvo in ni zaprosil za duhovniško posvečenje, sprejmemo v skupino stalnih diakonov šele po temeljitem pastoralnem razločevanju, ob upoštevanju tega, kar je navedeno v kan. 1038 ZCP;
- da bo poklic, ki ga opravlja pripravnik na stalni diaconat, združljiv z diakonskim stanom glede na določila Cerkve in po presoji krajevnega škofa;⁶³
- na znamenja, ki nasprotujejo diakonski službi;
- na kakovost pripravnikovega zakonskega in družinskega življenja ter kakovost življenja njegove žene.

⁶⁰ Prim. ZCP kann. 1040–1042. Kan. 1041 navaja naslednje trajne zadržke: (1) kakršna koli oblika brezumnosti ali druge duševne bolezni, zaradi katere po posvetovanju z izvedenci velja za nesposobnega za pravilno opravljanje službe; (2) kdor je zagrešil kaznivo dejanje odpada, krivoverstva ali razkola; (3) kdor je poskušal skleniti zakon, tudi samo civilni; (4) kdor je zagrešil namerni umor ali učinkovito odpravil plod; (5) kdor je sebe ali drugega hudo in naklepno pohabil ali si poskušal vzeti življenje; (6) kdor je opravil sveto dejanje, pridržano tistim, ki so v redu episkopata ali prezbiterata. Preproste zadržke navaja kan. 1042: (1) opravljanje klerikom prepovedane službe, (2) stan novokrščenca, dokler po ordinarijevi sodbi ni zadosti preizkušen.

⁶¹ Prim. ZCP kan. 1025, § 1.

⁶² Prim. ZCP kann. 1029; 1040–1042; 1051, 1.

⁶³ Prim. ZCP kann. 285, § 1–2; SRD2, III, str. 25.

ČETRTI DEL – POT PRIPRAVE NA STALNI DIAKONAT

I. *Predstavitev prosilca*

60. Odločitev za začetek priprave na stalni diakonat lahko sprejme prosilec sam ali pa jo izrecno predlaga skupnosti, kateri pripada. V tem primeru mora skupnost odločitev sprejeti in jo sporočiti.

Župnik (ali redovni predstojnik) je tisti, ki v imenu skupnosti predstavi prosilca za stalni diakonat voditelju oblikovanja (krajevnemu škofu ali višjemu redovnemu predstojniku). V prošnji navede razloge za sprejem v leto razločevanja in priloži življenjepis (*curriculum vitae*), v katerem so navedene tudi pastoralne dejavnosti prosilca.

Po posvetu z voditeljem oblikovanja in ostalimi oblikovalci (asistenti in sodelavci) se krajevni škof (ali višji redovni predstojnik) odloči, ali bo prosilcu dovolil, da začne čas razločevanja ali ne.⁶⁴

61. Pred začetkom obdobja razločevanja škofijski voditelj oblikovanja kandidatov za stalni diakonat zbere različna in zanesljiva mnenja, zlasti dekanijskih duhovnikov in stalnih diakonov, ki prosilca poznajo, da bi tako lahko oblikoval mnenje o prosilčevi sposobnosti. To naj stori z veliko mero uvidevnosti in ob spoštovanju človekove zasebnosti, ob upoštevanju ustrezne civilne zakonodaje. Enako je treba ravnati, ko prosilec vloži prošnjo za sprejem med pripravnike za stalni diakonat.

62. Za predpripravo (za leto razločevanja) prosilec predloži voditelju oblikovanja (krajevnemu škofu ali višjemu redovnemu predstojniku) naslednje dokumente:

- pisno prošnjo za sprejem med prosilce za stalni diakonat;
- potrdilo o prejemu krsta, birme in za poročene može potrdilo o poroki;
- zdravniško spričevalo o fizičnem in duševnem zdravstvenem stanju;
- pisno privolitev žene, če je prosilec poročen;⁶⁵
- priporočilo domačega župnika ali drugega duhovnika, ki prosilca pozna kot dejavnega kristjana;
- po možnosti pismo sodelavcev na delovnem mestu;
- življenjepis s podatki o dosedanjih pastoralnih dejavnostih;
- dve fotografiji.

Voditelj oblikovanja (krajevni škof ali višji redovni predstojnik) prosilcu pisno odgovori, da je dokumente prejel. Če so rezultati poizvedovanja o prosilcu, ki jih je zbral voditelj, pozitivni in se krajevni škof (višji redovni predstojnik) odloči, da ga sprejme, se mu predlaga, da vstopi v skupino za predpripravo.

II. *Leto razločevanja za prosilce*

63. Predpriprava (ali leto razločevanja) je obdobje skrbnega preverjanja in razločevanja njegove poklicanosti.⁶⁶ Obdobje razločevanja glede na potrebe prosilcev traja eno ali dve leti. Srečanja potekajo takole:

- mesečna srečanja s prosilci in ženami – čas premišljevanja, poglobljanja,

⁶⁴ Prim. TSSD 40.

⁶⁵ Prim. ZCP kan. 1031, § 2.

⁶⁶ Prim. TSSD 41.

- medsebojne izmenjave misli in molitve;
- dvakrat letno duhovna obnova za prosilce in njihove žene, enkrat letno pa srečanje z vsemi družinami prosilcev: del programa je skupen, del pa poteka ločeno za prosilce ter za žene in za otroke;
- prosilec, ki želi nadaljevati s temeljnim oblikovanjem za stalni diakonat, pred tem opravi tridnevne duhovne vaje.

64. Voditelj oblikovanja:

- je odgovoren za celotno predpripravo (za leto razločevanja);
- poskrbi, da ima prosilec duhovnega voditelja in da se z njim (mesečno) srečuje;
- vzpostavi stik z župnikom (ali z drugim duhovnikom) vsakega prosilca;
- vzpostavi stike z družinami poročenih prosilcev, da se tako prepriča, če so res pripravljeni sprejeti poklicanost svojega družinskega člana in ga spremljati na poti do stalnega diakonata;
- poskrbi, da imajo prosilci svoj ritem srečanj in molitev;
- poskrbi, da se občasno srečujejo prosilci in pripravniki.⁶⁷

65. Postopek razločevanja v skupnosti prosilcev se začne z jasnim pojasnilom, da sodelovanje v skupnosti prosilcev samo na sebi niti udeležencev niti odgovornih na škofijski ravni nikakor ne zavezuje k dokončni odločitvi za poklic s posvečenjem. Voditelj razločevanja je pozoren, da v dobi predpriprave tako prosilci kakor tudi njihove žene opravljajo razločevanje svobodno in zavestno, ne da bi se pustili pogojevati z osebnimi interesi ali kakršnimi koli pritiski.⁶⁸

66. Prvi cilj, ki mu v skupnosti prosilcev sledijo tako prosilci kakor tudi odgovorni, je razločevanje poklica. Izbrana pedagoška sredstva so usmerjena v ta cilj. V teoretičnem delu imajo prednost naslednje teme: krstni poklic in različnost poklicev, narava in vloga služb v Cerkvi, globlji teološki in zgodovinski pogled na stalni diakonat, potrebne kakovosti prosilcev, diakonat in družina.

67. Skupnost prosilcev je kraj preverjanja poglobitve duhovnega življenja. Zato srečanja vsebujejo meditacijo evangelija, skupno molitev, sveto mašo in izmenjavo. Izmenjave prispevajo k učenju skupnega razločevanja. Duhovni spremljevalec pomaga v procesu razločevanja na osebni ravni. Pri molitvenih srečanjih gre za pouk ali uvajanje, za refleksijo in soočanje, ki spodbujajo razločevanje poklica. Pri izbiri metod je treba upoštevati, da gre za oblikovanje odraslih oseb, ki imajo svoje človeške, duhovne in apostolske izkušnje.

68. Obdobje razločevanja običajno spremeni notranje ravnovesje prosilcev. Bolj se zavedo sprememb, h katerim so poklicani. Ko bodo posvečeni, se bodo morali odgovorno umestiti med druge posvečene služabnike, pastoralne delavce, v pokorščini škofu in v edinosti z njim. Že pred posvečenjem spoznavajo, kakšne posledice bo imela njihova odločitev za družinsko in poklicno okolje. K zorenju njihove diakonske osebnosti bo poleg strokovnega poučevanja močno pripomogla tudi izmenjava preteklih izkušenj, vprašanj in sprotnih odzivov. Pri tem izstopa bogastvo različnosti socialnih okolij in poti krajevne cerkve. Tudi občasna srečanja z drugimi diakoni so zelo koristna. Pedagogika, ki jo uporabljamo, mora pospeševati to medsebojno oblikovanje.

⁶⁷ Prim. TSSD 42.

⁶⁸ Prim. TSSD 44; prim. ZCP, kan. 1026.

69. V tej fazi je v predpripravo vključena tudi žena. Tudi njej se predlaga duhovno spremstvo, da bi lažje razvila svoj osebni poklic in sprejela posledice možnega stalnega diakonata. V obdobju predpriprave in razločevanja je treba spoštljivo in obzirno spremljati, da bo žena duhovno svobodna in bo z vso odgovornostjo sprejela možno diakonsko posvečenje. V intenzivno pripravo naj se vključita tudi družina bodočega prejemnika svetega reda in celotna župnijska skupnost.⁶⁹

III. Temeljno oblikovanje pripravnikov na stalni diakonat

70. Po končanem obdobju razločevanja (po letu razločevanja) prosilcev se začne temeljno oblikovanje za stalni diakonat. Voditelj vse dokumente, ki so jih zbrali prosilci (tč. 60), skupaj s svojim mnenjem izroči krajevni škofu (ali višjemu redovnemu predstojniku). Ta sprejme v temeljno oblikovanje samo tiste prosilce, za katere je moralno gotov, da so primerni na podlagi osebnega poznavanja ali pozitivnih mnenj, ki so mu jih posredovali vzgojitelji.⁷⁰

71. Postopek in zahteve, da prosilec postane pripravek:

- po prvem letu temeljnega oblikovanja in ustreznega teološkega študija prosilec napiše prošnjo krajevni škofu (ali višjemu redovnemu predstojniku), da ga sprejme med pripravnike za stalni diakonat;
- voditelj oblikovanja obišče njegovo družino in preveri soglasje žene;
- voditelj oblikovanja po posvetu z drugimi vzgojitelji predloži lastnemu škofu (ali višjemu redovnemu predstojniku) strokovno mnenje, ki obsega opis osebnosti prosilca, in – če je za to naprošen – tudi sodbo glede njegove primernosti;⁷¹
- prosilec se pogovori s krajevnim škofom (ali višjim redovnim predstojnikom);
- krajevni škof (ali višji redovni predstojnik) presodi primernost prosilca;
- prosilec prejme pisni odgovor krajevnega škofa.⁷²

72. Sprejem med pripravnike za stalni diakonat se izvaja s posebnim liturgičnim obredom, s katerim kandidat za diakonat javno izpove svojo voljo, da se bo posvetil Bogu in Cerkvi, ko bo opravljal sveti red. Ko Cerkev njegovo daritev sprejme, ga s tem izbere in pokliče, naj se pripravi za sprejem svetega reda. S tem je zakonito sprejet med pripravnike za diakonat.⁷³ Za sprejem je pristojen njegov krajevni škof (ali višji redovni predstojnik).⁷⁴ Ker je obred javen in pomemben za Cerkev, se ga temu primerno ovrednoti in opravi na prazničen dan. Sprejem med pripravnike za diakonat še ni zagotovilo, da bo pripravek diakonsko posvečenje tudi prejel. Predstavlja prvo uradno priznanje, da se pri pripravniku kažejo pozitivna znamenja poklicanosti v diakonsko službo, ki pa morajo biti potrjena v letih temeljnega oblikovanja.

73. Zaradi poklicnih in družinskih obveznosti intenzivno obdobje oblikovanja ni možno. Zato SŠK določa, da se oblikovanje pripravnikov na stalni diakonat razporedi takole:⁷⁵

⁶⁹ Prim. DDP 78.

⁷⁰ Prim. TSSD 44.

⁷¹ Prim. ZCP kan. 1051, 1.

⁷² Prim. ZCP kan. 1034, § 1.

⁷³ TSSD 45; prim. ZCP kan. 1034, § 1.

⁷⁴ Prim. ZCP kann. 1016 in 1019.

⁷⁵ Prim. TSSD 51.

- Najmanj tri leta pred posvečenjem je obdobje temeljnega oblikovanja, ki se začne po obdobju razločevanja (po letu razločevanja). V tem obdobju se pogloblja teološka izobrazba pripravnikov na stalni diaconat. V treh letih študija število ur predavanj in seminarjev ni manjše od tisoč ur. Vsaj temeljni predmeti se končajo z izpitom, na koncu triletnega študija pa je predviden zaključni izpit.⁷⁶
- Dve leti po posvečenju je obdobje dopolnilnega oblikovanja, ki že spada v trajno oblikovanje ter omogoča praktično izvrševanje in poglobitev diakonske službe.

74. Značilnosti temeljnega oblikovanja:

- izvaja se celostna, poenotena in strukturirana človeška, duhovna, teološka in pastoralna pot skozi perspektivo diakonskega služenja;
- ne gre zgolj za pridobivanje znanja ali tehnik animacije, ampak se goji tudi razsežnost bratskega življenja in izmenjavo duhovnih izkušenj. Zato predstavlja skupina prosilcev in njihovih oblikovalcev posebno cerkveno skupnost, ki ima pri oblikovanju bistveno vlogo;
- upoštevajo se že pridobljene izkušnje in oblikovanje;
- pripravniki kljub predhodnemu oblikovanju potrebujejo čas in sebi prilagojena sredstva, da bi poenotili svoje življenje in mišljenje v skladu s poklicem v diakonsko služenje;
- na primeren način se v oblikovanje vključujejo tudi žene in otroci poročenih pripravnikov. Žene potrebujejo čas za duhovno pot, ki je značilna zanje. Predvideno in zaželeno je njihovo duhovno spremljanje, ki naj bi jim pomagalo rasti v krščanskem življenju in integrirati delež prejetega oblikovanja;
- na primeren način se vključijo tudi pripravnikove izvirne in spremljevalne skupine.

75. Obdobje priprave je obdobje uvajanja v odgovor na Božji klic in refleksije, ki naj bi pripravniku pomagala, da svoje življenje koreniteje usmeri v hojo za Kristusom. To obdobje je namenjeno sprejemanju in odkrivanju novega načina življenja, ki ga pripravniki za stalni diaconat še ne poznajo.

76. Srečanja v obdobju temeljnega (in trajnega) oblikovanja potekajo na naslednji način:

a) Vseh pet let:

- mesečno srečanje pripravnikov z voditeljem oblikovanja;
- vsak drugi mesec se srečanja udeležijo tudi njihove žene;
- mesečno srečanje pripravnika z duhovnim spremljevalcem (potrdi ga krajevni škof);
- enkrat mesečno je za pripravnike (in njihove žene) organizirano intenzivno poglobljanje;
- enkrat letno poteka enodnevno srečanje za pripravnike in njihove družine (pripravnik, žena in otroci);
- vsako leto pripravnik opravi tri- do petdnevne duhovne vaje;
- pastoralna in liturgična praksa poteka v župniji pripravnika – voditelj oblikovanja v dogovoru z župnikom določi, kakšno bo pastoralno služenje pripravnika.

b) Prvo leto je večji poudarek na teoretičnem usvajanju snovi, v začetku drugega leta se začne tudi praktično uvajanje pripravnika v posamezne službe, vezane na diakonski poklic. V začetku tretjega leta krajevni škof določi, s čim se bo pripravnik (kasneje kot stalni diacon) pastoralno ukvarjal in v katero krščansko

⁷⁶ Prim. TSSD 82

skupnost bo vključen. Zato se večja pozornost nameni usposabljanju pripravnika za konkretno poslanstvo, ki ga bo opravljal kot diakon. To se nadaljuje in dopolnjuje v času trajnega oblikovanja po posvečenju.

77. Če se pripravnik za stalni diakonat preseli v drugo škofijo, se bo škofija, ki ga je sprejela, v njegovi izvorni škofiji pozanimala glede opravljenega oblikovanja, njegovi primernosti in lahko tudi o nadaljnjem načinu poti oblikovanja. Pripravnika na stalni diakonat, ki so ga v neki škofiji odslovili, druga škofija ne bo sprejela med pripravnike, razen iz zelo tehtnih razlogov in po poglobljenem razločevanju.

IV. Podelitev službe bralca in mašnega pomočnika

78. »Preden kdo prejme red stalnega ali začasnega diakonata, mora biti sprejet v službo bralca in mašnega pomočnika in ju primerno dolgo opravljati,«⁷⁷ da se tako bolje pripravi za poznejšo službo »Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni.«⁷⁸ Cerkev ima namreč »za zelo primerno, da pripravniki za svete redove tako s študijem kakor s postopnim izvrševanjem službe besede in oltarja v praksi spoznavajo in globoko razmislijo ta dvojni vidik duhovniškega delovanja. Tako bo pristnost njihove službe najbolj uspešna. Pripravniki se bodo tako bližali svetim redovom v polni zavesti svojega poklica, 'goreči v duhu, pripravljeni služiti Gospodu, vztrajni v molitvi in soudeleženi pri potrebah svetih' (Rim 12,11-13).«⁷⁹
79. Prošnja za prejem služb: na povabilo voditelja oblikovanja in po svoji svobodni odločitvi pripravniki za službo bralca in mašnega pomočnika napišejo prošnjo krajevnemu škofu in jo lastnoročno podpišejo. Krajevni škof potem odloči, ali jih bo sprejel ali ne.⁸⁰ Če so sprejeti, jim krajevni škof ali njegov zastopnik podeli ti službi po obredu, kakor je predviden v *Pontificale Romanum*.⁸¹ Na prejem službe bralca in mašnega pomočnika se pripravijo s tridnevnimi duhovnimi vajami.
80. Obhajanje prejema služb: med podelitvijo službe bralca in službe mašnega pomočnika naj bi pretekel primerno dolg čas, da bi lahko pripravnik prejeto službo tudi opravljal.⁸² »Med sprejetjem v službo mašnega pomočnika in podelitvijo diakonata je potrebna vmesna doba vsaj šest mesecev.«⁸³ Vmesno obdobje pripravniku omogoča, da napreduje v izvrševanju prejete službe in da slednjo sprejme tudi skupnost. Sprejem v službo bralca je sredi drugega leta temeljnega oblikovanja, sprejem v službo mašnega pomočnika pa sredi tretjega leta temeljnega oblikovanja.

⁷⁷ ZCP kan. 1035, § 1.

⁷⁸ ZCP kan. 1009, § 3.

⁷⁹ TSSD 57.

⁸⁰ Prim. NS, VIII.

⁸¹ Prim. RP, str. 9–14.

⁸² Prim. NS, X.

⁸³ ZCP Kan. 1035, § 2.

V. *Diakonsko posvečenje*

81. Posvečenje se navadno izvrši ob koncu temeljnega oblikovanja na diakonsko službo.

82. Izjava in prošnja za posvečenje. Ob koncu temeljnega oblikovanja (triletna temeljna priprava, vključno s pastoralnim letom) naj pripravnik, če je prepričan, da ima potrebne pogoje za posvečenje in se s tem strinja tudi voditelj oblikovanja, po notranjem razločevanju »lastnemu škofu izroči lastnoročno napisano in podpisano izjavo, da bo prostovoljno in svobodno prejel sveti red in ostal trajno v cerkveni službi, hkrati pa prosi, da bi smel prejeti sveti red«.⁸⁴

83. Pripravnik mora prošnji priložiti naslednja potrdila:

- potrdilo o prejeti službi bralca in mašnega pomočnika;⁸⁵
- potrdilo o pravilno opravljenem oblikovanju in študiju po določbi kan. 1032 ZCP;⁸⁶
- potrdilo o uspešno opravljeni pastoralni praksi (pastoralno leto);
- poročeni pripravniki pisno privolitev svoje žene,⁸⁷ ki ni samo neka formalnost, saj s tem pravnim dejanjem žena izrazi sprejemanje in spremljanje moža pri tako pomembni izbiri ter zagotovi, da mu bo v velikodušno oporo pri izvrševanju diakonske službe. Ob tem je pomembno, da se diakonovi ženi pomaga in se jo podpira, da bo opravljala svojo vlogo z veseljem in diskretno ter bo znala ceniti vse, kar zadeva Cerkev, zlasti še naloge, zaupane njenemu možu;
- potrdilo o sklenjeni poroki.

84. Razmislek o primernosti pripravnika in njegovega klica:

- v pomoč škofijski komisiji za razločevanje in škofu pri presoji o primernosti pripravnika in njegovega klica voditelj oblikovanja sestavi pripravnikovo osebno mapo, ki je po posvečenju arhivirana na primernem mestu in dostopna le pooblaščenim osebam;
- škofijska komisija za razločevanje se zbere na posvetu. Glede na zbrane dokumente v osebni mapi, osebna opažanja članov komisije in morebitna druga mnenja od drugod se komisija posvetuje o primernosti, da pripravnikov poklic predstavi škofu. Vsak član odda svoje osebno mnenje;⁸⁸
- natančno se pretehta pripravnikove razloge in »lastnosti, ki so potrebne za prejem svetega reda, to je glede pravega nauka, pristne pobožnosti, dobrih nravi, pripravnosti za opravljanje službe in po opravljenem pregledu tudi glede njegovega fizičnega in duševnega zdravstvenega stanja«;⁸⁹
- poročilu o posvetovanju in mnenjih, ki so bila izdana in zapisana, čeprav so si nasprotna, bo dodano mnenje voditelja oblikovanja, ki o vsem poroča krajevnemu škofu;
- krajevni škof »lahko za pravilno izvedbo skrutinija uporabi tudi druga sredstva, ki se mu glede na časovne in krajevne okoliščine zdijo koristna, kot so spričevala, oklici in druge poizvedbe«.⁹⁰ Ko se krajevni škof v skrbnem skrutiniju prepriča o primernosti

⁸⁴ ZCP kan. 1036; prim. SRD2, V, str. 25.

⁸⁵ Prim. ZCP kan. 1035.

⁸⁶ Prim. ZCP kan. 1050.

⁸⁷ Prim. ZCP kan. 1031, § 2; 1050, 3; Pridiga kardinala Beniamina Stelle stalnim diakonom – Pompeji, 3. marec 2018.

⁸⁸ Prim. ZCP kan. 240, § 2.

⁸⁹ ZCP kan. 1051, 1.

⁹⁰ ZCP kan. 1051, 2.

pripravnik in njegovem zavedanju novih obveznosti, ki jih bo sprejel, pripravnik pripravi k diakonatu;⁹¹

- vsi pripravniki morajo pred krajevnim škofom ali njegovim pooblaščenecem že pred posvečenjem osebno izpovedati vero in obljubo zvestobe po besedilu, ki ga je potrdil *Sveti sedež*.⁹²

85. Obveznost celibata za neporočene pripravnike: neporočen prejemnik stalnega diakonata mora med posvečenjem s predpisanim obredom javno sprejeti celibat.⁹³ Ta obvezuje tudi pripravnik, ki je član skupnosti posvečenega življenja ali družbe apostolskega življenja in je v svojem redu ali družbi izpovedal večne zaobljube ali drugo obliko dokončne obveznosti v svojem redu ali družbi. Poročeni pripravniki ali vdovci zagotovijo, da se ne bodo znova poročili.⁹⁴

86. Pripravniki na stalni diakonat opravijo petdnevne duhovne vaje »na kraju in na način, ki ga določi ordinarij«.⁹⁵

87. Posvečenje vsakega pripravnik na stalni diakonat opravi krajevni škof ali drug škof, ki je od njega prejel zakonito odpustnico.⁹⁶ Če pripravnik pripada kleriški papeškopravni redovni ustanovi ali kleriški papeškopravni družbi apostolskega življenja, je za izdajo odpustnice pristojen višji redovni predstojnik.⁹⁷

88. Posvečenje se opravi po obredu *Pontificale Romanum*⁹⁸ med slovesno mašo v nedeljo ali na zapovedan praznik v stolnici,⁹⁹ iz pastoralnih razlogov pa lahko tudi v drugi cerkvi ali kapeli.¹⁰⁰ Med obredom posvečenja je posebna pozornost namenjena navzočnosti žena in otrok poročenih pripravnikov.

⁹¹ Prim. ZCP kann. 273–289, 1028, 1087.

⁹² Prim. ZCP kan. 833, 6; AAS (1989) 104–106.

⁹³ Prim. ZCP kan. 1037; SRD2, VI, str. 25.

⁹⁴ Prim. ZCP kan. 1087.

⁹⁵ ZCP kan. 1039.

⁹⁶ Prim. ZCP kan. 1015, § 1.

⁹⁷ Prim. ZCP kan. 1019, § 1.

⁹⁸ Prim. RP, str. 38–77.

⁹⁹ Prim. ZCP kan. 1010–1011.

¹⁰⁰ Prim. ZCP kan. 1011, § 1.

PETI DEL – RAZSEŽNOSTI OBLIKOVANJA PRIPRAVNIKOV ZA STALNI DIAKONAT

I. Človeško oblikovanje

89. Cilj je oblikovati osebnost posvečenih služabnikov tako:

- da bodo »most, ne pa ovira za druge pri srečanju s Kristusom, človekovim Odrešenikom«,¹⁰¹
- da si bodo pridobili vrsto človeških sposobnosti, ki jih bodo vodile k zrelosti in jim omogočile, da si bodo pridobili zaupanje skupnosti, se z veseljem posvetili pastoralnemu delu in jim bodo olajšale srečevanje in dialog;
- da bodo vzgojeni »za ljubezen do resnice, za poštenost, za spoštovanje do vsake osebe, za čut pravičnosti, za zvestobo dani besedi, za resnično sočutje, za skladnost in zlasti uravnoteženost v presoji in vedenju«.¹⁰²

90. Za kandidate za stalni diakonat, ki so poklicani biti »možje za skupnost in služenje«, je še posebej pomembno, da so sposobni navezovati stike z drugimi. Zato morajo biti zanesljivi, gostoljubni, iskreni v besedah in srcu, razsodni in molčeči, velikodušni in pripravljeni za služenje, sposobni za zagotavljanje in vzbujanje iskrenih in bratskih odnosov pri drugih ljudeh, pripravljeni na razumevanje, odpuščanje in tolažbo.¹⁰³ Pripravnik, ki je preveč zaprt vase, se hitro razburi ali ni sposoben iskrenih in prijaznih odnosov z drugimi, bo moral pred odločitvijo za sveto službo doživeti globoko spreobrnjenje.¹⁰⁴

91. Za stik z drugimi je potrebna čustvena zrelost. Če v letu razločevanja kandidat kaže resne znake čustvene nezrelosti, se mu svetuje, da prekine oblikovanje in začne zdravljenje. Pri poročenih in neporočenih pripravnikih naj bo v središču njihovega življenja ljubezen do drugih in boj proti lastni sebičnosti. Človek »ostane sam sebi nerazumljiv, če v njem ni ljubezni, če ne najde ljubezni, če ne izkusi ljubezni in si je ne prisvoji, skratka, če ni deležen ljubezni«.¹⁰⁵

92. Za neporočene pripravnike uresničevati ljubezen pomeni, da z milostjo Svetega Duha in s svobodnim odgovorom svoje volje vso svojo ljubezen in vnemo podarjajo Kristusu in Cerkvi. Gre za ljubezen, »ki pritegne vsega človeka v njegovih fizičnih, psihičnih in duhovnih razsežnostih in prvinah«¹⁰⁶ in zato zahteva popolno obvladovanje spolnosti, ki mora biti res in povsem osebna. To zahteva nedeljenost srca. Izvolili so si edino in najvišjo Ljubezen, Kristusa. Ljubezen ne dovoljuje izgovorov: ko se namenijo ljubiti, kakor je ljubil Jezus, morajo slediti njegovemu zgledu, še zlasti, ko so poklicani k ljubezni do ubogih. To pomeni popolno podaritev in obvladovanje sebe, odpoved in budnost, molitev in zvestobo, ki postanejo življenjsko pravilo. Dragocena pomoč pri tem so lahko prava prijateljstva, ki so dar Božje previdnosti pripravniku, da bo mogel živeti svojo poklicanost.¹⁰⁷

¹⁰¹ DBP 43.

¹⁰² DBP 43.

¹⁰³ Prim. DBP 43.

¹⁰⁴ Prim. SSD 67.

¹⁰⁵ OČ 10.

¹⁰⁶ DBP 44.

¹⁰⁷ Prim. Poslanica papeža Frančiška za 1. svetovni dan ubogih, 19. november 2017.

93. Za poročene pripravnike uresničevanje ljubezni pomeni, da se izročijo svoji ženi v obojestranski pripadnosti, v celostni, zvesti in nerazvezljivi zvezi, ki temelji na zakramentu svetega zakona, po vzoru Kristusove ljubezni do Cerkve. To pomeni tudi, da sprejmejo otroke, jih ljubijo in vzgajajo ter v Cerkvi in družbi izžarevajo pripadnost družini. Za polno življenje poklicanosti v družinsko življenje se morajo krepiti z molitvijo, bogoslužjem in vsakdanjo odpovedjo sebi.¹⁰⁸ Pomembno je, da si v dialogu z ženo zagotovijo pravo ravnovesje med družinskimi obveznostmi, potrebno sprostitev in služenjem.
94. Človeška zrelost pomeni notranjo svobodo duha in srca v popolni pokorščini diakonskega poklica. Ta proces je potreben za vzgojo osebe, za oblikovanje samopodobe, za svobodo in obvladovanje samega sebe.¹⁰⁹ Notranja svoboda:
- zahteva, da ima človek sam sebe zares v oblasti, je pošten ter odločen premagati oblike sebičnosti in individualizma, ki ga ogrožajo;¹¹⁰
 - pomeni dobro oblikovano vest, ki človeka spodbuja, da v globini svojega srca posluša Božji glas in mu sledi brez odklonov.¹¹¹
95. Raznolike vidike človeške zrelosti – človeške vrline, sposobnost za stike, čustveno zrelost, notranjo svobodo in oblikovanost moralne vesti – upoštevamo pri načrtovanju temeljnega programa oblikovanja za vsakega pripravnika posebej. Voditelj oblikovanja in drugi oblikovalci so pozorni na vse naštetu. Tudi duhovni voditelj teh vidikov ne sme prezreti, ampak se mora v duhovnem pogovoru prepričati o pripravnikovi celostni zrelosti. Medsebojna srečanja pripravnikov so odlična priložnost za preverjanje in zorenje poklica. Če voditelj oblikovanja presodi, da je pri posameznem pripravniku potrebno psihološko svetovanje ali zdravniška pomoč, ju je ob upoštevanju posebne narave diakonske službe – predvsem gre za poročene kandidate – treba pridobiti.¹¹²

II. Duhovno oblikovanje

96. Tisti, ki bodo prejeli sveti red, potrebujejo primerno pripravo, še posebej duhovno.¹¹³ »Človeško oblikovanje se odpre in dopolnjuje v duhovnem oblikovanju, ki je srce in središče vsakega krščanskega oblikovanja. Cilj duhovnega oblikovanja je, da se razcvete v krstu prejeto novo življenje.«¹¹⁴
97. Pri duhovnem oblikovanju pripravnika se:
- upošteva njegove doseganje izkušnje duhovnega življenja;
 - te izkušnje preverja in utrjuje;
 - gradi na izkustveni osnovi in se mu pomaga, da si polagoma pridobi za diakona značilne drže: preprosto srce, nesebično darovanje samega sebe, ponižno in predano ljubezen do bratov in sester, zlasti do najrevnejših, najbolj trpečih in potrebnih

¹⁰⁸ Prim. OD 59.

¹⁰⁹ DDP 63.

¹¹⁰ Prim. TSSD 69.

¹¹¹ Prim. TSSD 69.

¹¹² Prim. TSSD 70; Kongregacija za katoliško vzgojo, Navodilo o merilih za presojanje duhovnega poklica. Družina, Ljubljana 2006.

¹¹³ DDP 77.

¹¹⁴ TSSD 71.

pomoči;

- mu pomaga izbrati življenjski slog, za katerega sta značilna solidarnost in ubošтво po zgledu Kristusa Služabnika in Marije, Gospodove dekle.

98. Duhovnost pripravnika za stalni diakonat se hrani z Božjo besedo. Diakon je poklican biti njen verodostojni oznanjevalec, da veruje, kar oznanja, da uči, kar veruje, in živi, kar uči.¹¹⁵ Zato se ga uči vedno globlje spoznavati Božjo besedo in v njej nenehno iskati hrano za lastno duhovno življenje, in sicer z resnim študijem, h kateremu ga priganja ljubezen, ter z dnevno molitvijo *lectio divina*.¹¹⁶

99. Prvi prostor oblikovanja in duhovne rasti je redna udeležba pri zakramentih Cerkve. Najpomembnejša je evharistija, ki na poseben način zaznamuje diakonsko službo. Služenje ubogim je logično nadaljevanje službe pri oltarju. Zato je pripravnik povabljen, naj se vsak dan ali vsaj čim pogosteje udeležuje evharistije, kolikor mu to dopuščajo družinsko življenje in poklicne dolžnosti. Pomagati mu je treba, da vedno globlje prodira v skrivnost evharistije.¹¹⁷ Vanjo bo prinašal veselje in trpljenje ljudi, iz nje pa zajemal moč za služenje. Službeno se bo pogosto srečeval z ljudmi, ki potrebujejo spravo s seboj in z drugimi. Zato naj bo toliko bolj pozoren, da tudi sam živi zakrament sprave.

100. Molitveno bogoslužje Cerkve:

- pripravnika se teoretično in praktično uvaja v molitveno bogoslužje, saj je diakon poklican, da moli v imenu Cerkve in zanjo;
- pripravnika se spodbuja, da premišljuje o izvoru krščanske molitve, zlasti molitve psalmov, in o smislu molitvenega bogoslužja;
- na srečanjih si bodoči diakoni vzamejo čas za skupno molitev brevirja;
- v skladu z območnimi zakoni, ki jih je izdala SŠK, je vsak dolžan dnevno moliti hvalnice, večernice in sklepno molitveno uro po potrjenih bogoslužnih knjigah;¹¹⁸
- spodbuja se skupno molitveno bogoslužje v družini, saj hrani duhovno življenje zakonskih parov in podpira diakona v izpolnjevanju njegove službe.

101. Življenje v Cerkvi. Pomembno sredstvo duhovnega napredovanja bodočega diakona je njegovo sodelovanje v domači Cerkvi in župniji. Redna udeležba pri nedeljski sveti maši, sodelovanje v molitvenih skupinah in duhovnih gibanjih, skupna romanja in druga cerkvena zbiranja spodbujajo gorečnost in polagoma razodevajo duhovnost bodočega diakona. Pripadnost konkretnim oblikam življenja v domači Cerkvi je za bodočega diakona zelo pomembna, saj mu omogoča zvestobo, duhovno rast in ga vnema za poslanstvo, zlasti če bo njegova služba evangelizacija nevernih in tistih, ki so na robu Cerkve.

102. Pobožnost do Marije in svetnikov. Bodoči diakoni naj svoje življenje in službo izročajo v varstvo Device Marije, ponižne Gospodove dekle, ki je bila popolnoma razpoložljiva za Boga in za ljudi. Svetniki, ki so lahko zgled diakonskega življenja: sv. Janez Krstnik, ki odpira srca za Gospodov prihod in mu da prostor; sv. Štefan, ki poln Svetega Duha oznanja svojo vero v vstalega Kristusa in odpušča svojim mučiteljem;¹¹⁹ sv. Lovrenc, ki se posveča službi najmanjših; sv. Frančišek Asiški, ki se ves daje svojemu

¹¹⁵ Prim. RP, str. 47.

¹¹⁶ Prim. TSSD 74.

¹¹⁷ Prim. TSSD 73.

¹¹⁸ Prim. TSSD 75. Območni zakoni ob novem ZCP kan. 276, § 2, 3, v: SSŠ 1, 1999, str. 4.

¹¹⁹ Prim. Apd 7, 55–56.60.

Učitelju in Gospodu v ponižnosti, uboštvu in veselju.

103. Pokorščina: diakon uteleša karizmo služenja kot soudeležbo pri sveti službi. To ima pomembne posledice za njegovo duhovno življenje, ki mora biti prežeto z znamenji pokorščine in bratske skupnosti. Pravilna vzgoja za pokorščino nikakor ne bo dušila darov, prejetih pri posvečenju, ampak bo porok apostolske vneme za cerkveno pristnost.¹²⁰ Zato je treba pripravniku privzgojiti čut za pripadnost posvečenim služabnikom, za bratsko sodelovanje z njimi in za duhovno izmenjavo. Bodoči diakon mora rasti v resnični ljubezni do Cerkve v lastni škofiji in v edinosti z vesoljno Cerkvijo.

Vsi ti različni elementi niso ločeni, ampak se med seboj dopolnjujejo in hranijo.

104. Pripomočki za takšno oblikovanje so naslednji:

- vsakodnevna osebna molitev in meditacija;
- duhovno branje – spisi klasične duhovnosti in življenjepisi svetnikov;
- reden osebni študij – zajemanje v tradicionalnih virih krščanske duhovnosti;
- mesečne učne enote, ki organsko in postopno sledijo programu oblikovanja;
- mesečna spokorna bogoslužja in skupne refleksije, ki pripravniku pomagajo narediti harmonično sintezo med življenjskim slogom, poklicnim delom in diakonsko službo;¹²¹
- redno mesečno duhovno vodstvo kot pomoč pripravniku za prepoznavanje znamenj poklicanosti in za pridobitev drže nenehnega spreobračanja, ki ga bo vodilo na poti k pridobivanju lastnosti, značilnih za diakonsko duhovnost;
- letne duhovne vaje.

105. Vključevanje žena in otrok. Že v obdobju oblikovanja mora biti jasno, da diakonsko poslanstvo ni zaupano zakonskemu paru, ampak moškemu diakonu. Diakonsko poslanstvo je kakor vsako drugo poslanstvo v Cerkvi osebno. Po diakonskem posvečenju se ustvari nova vez s Cerkvijo. Pravni izraz za to je inkardinacija. Pomembno je, da tudi žena sprejema novost, ki iz tega izhaja za njun zakon. Po prejemu svetega reda diakon ne more več skleniti zakona.¹²² To velja tudi za tiste diakone, ki so ovdoveli.¹²³

106. Zato zahteva pot zakonskega para k diakonskemu posvečenju temeljit razmislek o prihodnosti njune zveze. Moževe diakonske službe žena ne sme sprejemati in živeti kot bremena, ampak kot prenovo življenja. Žene poročenih pripravnikov morajo nujno napredovati v zavesti o poklicanosti svojih mož. V spoštovanju njihove duhovne osebnosti je treba posebej paziti na razvoj njihovega lastnega poklica. Za svobodno in zrelo sprejemanje poklica njihovih mož morajo žene integrirati bistvo svoje vloge: biti diakonova žena.

107. Za zorenje zakoncev v duhovni svobodi se pripravljajo srečanja tako za pripravnike kakor za njihove žene. V obdobju razločevanja in temeljnega oblikovanja je treba poleg običajnih srečanj za pare poskrbeti za osebna srečanja z možmi in ženami. Takšna individualna srečanja so nujna, da se lahko svobodno izrazijo vsa vprašanja, ki se postavljajo posameznim zakoncem.

¹²⁰ Prim. TSSD 76.

¹²¹ Prim. TSSD 77.

¹²² Prim. SRD III, 16.

¹²³ Glej opombo 41.

108. V pripravo se vključijo tudi otroci glede na njihovo starost in zrelost. Skrb za otroke je pomembna enako kakor skrb za žene. Za otroke je bistven pogovor v družini, vendar je treba misliti še na druge spodbude.

III. Teološko oblikovanje

109. Teološko oblikovanje nudi pripravniku za stalni diaconat bistveno hrano za njegovo duhovno življenje in je dragocena pomoč pri njegovi službi. Teološki študij je nujno potreben zlasti zaradi nove evangelizacije, h kateri je poklicana vsa Cerkev. Verska brezbržnost, izvotlitev vrednot, izguba etične skladnosti in kulturni pluralizem zahtevajo, da so stalni diakoni temeljito teološko izobraženi.¹²⁴ Pri teološkem izobraževanju je treba upoštevati sposobnost bodočega diakona za primerno inkulturacijo evangelija v današnjem času, za komuniciranje, vodenje srečanj, nastopanje v javnosti in za svetovanje.

110. V skladu z območnimi zakoni, ki jih je izdala SŠK, morajo imeti pripravniki na stalni diaconat primerno duhovno, liturgično, katehetsko in biblično izobrazbo, ki jo pridobijo na *Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani* oziroma na *Enoti Teološke fakultete v Mariboru* ter na teoloških, katehetskih in pastoralnih tečajih (npr. Katehetsko-pastoralni šoli).¹²⁵ Slovenski škofje so v skladu s kan. 236 ZCP sprejeli sklep, da morajo pripravniki na stalni diaconat pridobiti temeljito teološko izobrazbo.¹²⁶

111. Filozofska in teološka izobrazba omogoča, da se razodeto resnico vedno globlje dojema, bolje razume in prikladneje podaja.¹²⁷ Temeljita teološka izobrazba upošteva naslednje vsebine:

- uvod v Sveto pismo in razlago Svetega pisma, teologijo Stare in Nove zaveze, odnos med Svetim pismom in izročilom ter uporabo Svetega pisma v pridigah, katehezi in pastoralnih dejavnostih;
- študij cerkvenih očetov in osnovno znanje cerkvene zgodovine;
- študij osnovnega bogoslovja z razlago virov, tem in teoloških metod, obravnavo vprašanj o razodetju in razlago o odnosu med vero in razumom, ki bo bodoče stalne diakone usposobila, da bodo znali predstaviti vero, ki ne nasprotuje razumu;
- študij dogmatične teologije z njenimi različnimi traktati: nauk o Sveti Trojici in stvarjenju, kristologija, ekleziologija in ekumenizem, mariologija, krščanska antropologija, nauk o zakramentih, zlasti teologija zakramenta svetega reda in eshatologija;
- študij krščanskega moralnega nauka, zlasti družbenega nauka Cerkve, družinskih vprašanj in sodobnih etičnih vprašanj;
- študij duhovne teologije;
- študij liturgike, zlasti kar zadeva diakonsko službo: poskrbeti je treba za praktično uvajanje in ponižno izvrševanje diakonske službe v evharistični liturgiji, pri obhajanju krsta, pri porokah, pri pogrebih in pri bogoslužjih brez duhovnikov;
- študij cerkvenega prava.¹²⁸

¹²⁴ Prim. SSD 79.

¹²⁵ Prim. Območni zakoni ob novem ZCP kan. 236, 2, v: n. d., 4.

¹²⁶ Prim. SSŠ 12, 2014, str. 228–229.

¹²⁷ DDP 116.

¹²⁸ Prim. TSSD 81.

112. Način uresničevanja:
- temeljno teološko izobraževanje poteka na način, ki je prilagojen potrebam bodočih diakonov;
 - teološko izobraževanje pripravnikov za stalni diakonat je vključeno v že obstoječe versko-znanstvene ali druge ustanove, namenjene teološkemu izobraževanju;
 - organizirano je na ravni škofije – obstaja pa tudi medškofijsko sodelovanje, pri čemer so pripravniki iz različnih škofij in jih poučujejo isti profesorji;
 - del izobraževanja zagotavlja bogoslovje – organizirajo se posebna srečanja za poglobitev nekaterih vidikov, ki bolj neposredno zahtevajo oblikovanje stalnih diakonov, npr. razumevanje službe stalnega diakona, poglobljen študij posvečene službe, molitveno bogoslužje in glede diakonskega služenja;
 - teološko izobraževanje ne sme biti nikoli prenačljeno ali površno, saj diakoni potrebujejo temeljito izobrazbo.¹²⁹
113. Program teološkega izobraževanja je predstavljen v prilogi.

IV. Liturgično in pastoralno oblikovanje

114. »V širšem pomenu se pastoralno oblikovanje prekriva z duhovnim: gre za oblikovanje, ki vodi v vedno popolnejšo poistovetenje s Kristusovim služenjem«. ¹³⁰ Ta drža mora določati vsebino različnih razsežnosti oblikovanja tako, da jih poveže v enovit pogled na poklicanost v diakonsko službo, ki je v »biti zakrament« Jezusa Kristusa, Božjega služabnika. Za pastoralno oblikovanje je v posameznih škofijah odgovoren voditelj škofijske pastoralne službe. Pastoralno uvajanje vključuje načela, merila in metode ter tudi skrb za kakovost evangeljskega služenja.
115. Liturgično oblikovanje namenja posebno pozornost diakonskim nalogam:
- v liturgični praksi: pri sveti maši, pri podeljevanju zakramenta krsta in vodenju zakramenta poroke, pri vodenju pogrebov;
 - pri oznanjevanju Božje besede na različnih področjih diakonove službe: pri kerigmi, katehezi, pripravi na zakramente in pridigi;
 - pri zavzemanju Cerkve za družbeno pravičnost in ljubezen, pri Karitas in drugih dobrodelnih ustanovah;
 - pri življenju v skupnosti: zlasti pri vodenju zakonskih skupin, malih skupnosti, liturgičnih in drugih skupin ter gibanj.

Osnovno pastoralno oblikovanje zahteva tudi študij humanističnih ved,¹³¹ ki so za pripravnike lahko prav tako koristne:¹³² psihologije, katehetske pedagogike, homiletike, cerkvenega petja, računalništva in drugega. Hkrati (in po možnosti v povezavi) s poukom pastoralne teologije je za vsakega pripravnika predvidena pastoralna praksa, ki mu omogoči, da v praksi preizkusi, kar se je pri pouku naučil; ki se izvaja postopoma in diferencirano; ki jo je treba nenehno preverjati.

Poskrbeti je treba, da bodo pripravniki vključeni v pastoralne dejavnosti škofije in si bodo

¹²⁹ Prim. SRD2, VII/b, str. 25.

¹³⁰ SSD 85.

¹³¹ RFIS 122.

¹³² Prim. RF 86.

redno izmenjavali izkušnje s stalnimi diakoni, ki že opravljajo svojo službo.

116. Bodoči diakon mora v obdobju pastoralnega oblikovanja razviti močan misijonarski čut. Podobno kot duhovniki tudi diakoni pri posvečenju prejmejo duhovni dar, ki jih pripravi na misijonsko poslanstvo do skrajnih mej sveta.¹³³ Samo poglobljena pastoralna vzgoja jim lahko pomaga pri odprtosti za potrebe Cerkev in sveta, pozornosti do najbolj oddaljenih, predvsem do nekrščnih skupin v njihovem okolju.¹³⁴ Zato se ne sme nikoli izključevati možnosti, da na svojo željo odidejo celo v misijone.¹³⁵

117. Pri izbiri pastoralnih nalog, ki jih bo opravljal bodoči stalni diakon, je treba upoštevati:

- stopnjo oblikovanja;
- osebne in družinske okoliščine;
- dosedanje odgovornosti;
- službo, ki jo opravlja.

Voditelj oblikovanja mora bodočemu stalnemu diakonu omogočiti, da si v sodelovanju z duhovniki in drugimi stalnimi diakoni pridobi čim več pastoralnih izkušenj. Pri vzgoji ima prvenstveno mesto delovanje Svetega Duha, ki terja tesno sodelovanje med člani cerkvene skupnosti, duhovniki, diakoni, posvečenimi osebami in laiki.¹³⁶

¹³³ Prim. D 10.

¹³⁴ DBP 32.

¹³⁵ Prim. TSSD 88.

¹³⁶ Prim. DDP 125

ŠESTI DEL – TRAJNO OBLIKOVANJE STALNIH DIAKONOV

118. Trajno oblikovanje¹³⁷ stalnih diakonov je človeška zahteva, ki se navezuje na nadnaravno poklicanost službenega službenja Cerkev in na začetno izobrazbo do točke, ko lahko oba vidika obravnavamo kot eno samo, med seboj organsko povezano življenjsko pot kristjana in diakona.¹³⁸ Trajno oblikovanje pomeni, da se stopnja učenca za tiste, ki so poklicani za diakona, nikoli ne neha.¹³⁹ Trajno oblikovanje, ki ga Cerkev nudi, stalni diakon pa sprejema, je torej treba razumeti kot pravico oziroma dolžnost, utemeljeno na sprejeti poklicni dolžnosti.¹⁴⁰ To je temeljna izbira, ki se potrjuje in na novo izraža v življenju stalnega diakona.

Kdor prejme diakonat, se je dolžan nenehno izobraževati v cerkvenem nauku, s čimer bo vedno bolj izpopolnjeval in posodabljal oblikovanje, ki se je od njega zahtevalo pred posvečenjem in je že doseglo določeno stopnjo. Trajno oblikovanje, ki daje teološki smisel vsemu procesu oblikovanja stalnih diakonov in pogloblja njihovo identiteto, upošteva specifičnosti (celibater, poročeni, član ustanove posvečenega življenja), starost in posebne življenjske situacije posameznikov. Tako kot začetno se tudi trajno oblikovanje razteza na vsa področja diakonovega življenja. Srečujemo se s posebnim poslanstvom, drugačnim od duhovništva, a vendar živim v posebni edinosti s škofom za služenje Cerkev. Kadar govorimo o identiteti stalnega diakona, moramo najprej pojasniti, da se ta ne nanaša nujno neposredno na delovanje in torej na naloge, ki jih mora opraviti, temveč se osredotoča na bistvo osebe in na znamenje, ki ga njegova poklicanost nudi krščanski skupnosti.¹⁴¹

I. Razlogi za trajno oblikovanje

119. Razlogi za trajno oblikovanje diakonov so:

- narava diakonskega poslanstva in življenja Cerkev. Trajno oblikovanje ima svoj temelj in izvorno motivacijo v dinamizmu svetega reda,¹⁴² navdihuje se v posvetilni molitvi in temelji na dejstvu, da stalni diakon nujno potrebuje ljubezen Jezusa Kristusa, da ga posnema in je zvest njegovi službi. Diakonsko bratstvo in skupnost, v kateri stalni diakon živi (za poročene družina, za posvečene pa skupnost posvečenega življenja), ne nastaja sama od sebe, ampak jo je treba zavestno graditi. Rast občestva je sorazmerna z rastjo posameznikov, zato je trajno oblikovanje nujno;
- izzivi nove evangelizacije, razvoj sveta in stanje v Cerkev, ki sta zaznamovana z ekonomskimi in družbenimi spremembami, novodobna verstva, sekularizacija, mešanje kulturnih sestavin, komaj še verni ljudje, ki prosijo za zakramente, razpadle družine, mladi verniki brez usmeritve, katehumeni in ostareli duhovniki;
- potrebnost trajnega oblikovanja poudarjajo tudi cerkveni dokumenti. Prebujanje in oblikovanje različnih laičnih sodelavcev zahteva nenehno pedagoško usposabljanje za vodenje, organiziranje in spremljanje posameznikov in skupin.

¹³⁷ Prim. PSD 63–82.

¹³⁸ Prim. DBP 42.

¹³⁹ Prim. DDP 80.

¹⁴⁰ Prim. PSD 63.

¹⁴¹ Prim. Janez Pavel II., *Kateheze pri splošni avdienci 20. oktobra 1993*, št. 4, v: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), 1056; Govor kardinala Beniamina Stelle stalnim diakonom – Pompeji, 3. marec 2018.

¹⁴² Prim. DBP 70.

II. Cilji trajnega oblikovanja stalnih diakonov

120. Cilji trajnega oblikovanja stalnih diakonov so naslednji:
- kontinuiteta, dopolnjevanje, ohranjanje in poglobljanje že začetega oblikovanja;
 - »poživljanje« prejetega Božjega daru diakonskega posvečenja in poslanstva;
 - svetost stalnega diakona – življenje vse bolj izoblikovano po Kristusu, ki vse ljubi in vsem služi;
 - življenje iz vere, v kateri so zaobjete vse razsežnosti diakonovega življenja in njegove službe;
 - sistematična rast v vseh razsežnostih oblikovanja – človeški, duhovni, intelektualni in pastoralni razsežnosti, ki je naravnana na osebo;¹⁴³
 - stalna rast čuta občestva in bratstva s škofom, duhovniki, drugimi stalnimi ali prehodnimi diakoni ter poglobljanje zavesti, da sodeluje pri odrešitvenem poslanstvu Cerkev.

III. Razsežnosti trajnega oblikovanja

121. *Človeško oblikovanje.* Stalni diakoni prejmejo posvečenje, ko so dosegli primerno človeško, družinsko, poklicno in socialno izkušnjo. Za poglobitev človeške dimenzije trajnega oblikovanja se nadaljuje začeta pot, pri čemer se upošteva različnost situacij in stanov (stalni diakoni: celibaterji ali poročeni). Spodaj omenjene lastnosti so sicer že prisotne, za rast in napredek pa zahtevajo čuječnost in stalno preverjanje.

Cilji trajnega človeškega oblikovanja:

- rast v notranji svobodi;
- rast in prizadevanje za ljubezen do sočloveka in temu ustrezne drže: spoštovanje, odprtost, sprejemanje – tudi drugače mislečih, poslušanje, razumevanje potreb drugih, prožnost, smisel za sodelovanje in dialog, zdrav življenjski optimizem, pravilna presoja sodobne kulture, zanesljivost, duh služenja, čut za materialno in moralno uboge, bolne in obrobne;
- vse večje poznavanje, sprejemanje in obvladovanje sebe, notranja integracija (poenotenje), iskanje psihičnega in čustvenega ravnovesja ter zrelost v vsakdanjih osebnih odločitvah, sposobnost zdravega odnosa do istega in nasprotnega spola.

Sredstva trajnega človeškega oblikovanja:

- reden in dovolj pogost osebni pogovor z duhovnim spremljevalcem o duhovnem in osebnem življenju;
- dnevno spraševanje vesti (eksamen), redna refleksija življenja in delovanja;
- branje primernih člankov in knjig kot pomoč za celostno rast;
- ustrezna predavanja za stalne diakone, tako samske kot poročene, in vsaj dvakrat letno ustrezen program tudi za žene in otroke poročenih diakonov;
- redna srečanja v skupini, timsko delo – priprava, izvedba in refleksija skupnih projektov;
- dnevi zbranosti, po potrebi tudi strokovna pomoč in drugo.

¹⁴³ Prim. DBP 71; PSD 68.

122. *Duhovno oblikovanje*. Duhovno oblikovanje je srčika in središče trajnega oblikovanja stalnih diaconov. To oblikovanje pospešuje »nenehno iskanje resničnega osebnega srečanja z Jezusom Kristusom, zaupen dialog z Očetom in globoko izkušnjo Duha«. ¹⁴⁴ V diakonu razvija drže, ki omogočajo strežništvo svetega bogoslužja, besede in ljubezni do bližnjega. Tako v njem dozoreva duhovnost, primerna njegovemu stanu, življenju v družini in v svetu ali v redovni skupnosti. ¹⁴⁵ Škofova naloga je, da izbere usposobljene in izkušene duhovnike za duhovno vodstvo. Voditelj ali duhovni oče (spiritual) mora biti pravi učitelj notranjega življenja in molitve. ¹⁴⁶

Cilji duhovnega življenja:

- dnevno osredinjane osebnega in družinskega življenja v Kristusu;
- osebno srečevanje s Kristusom Služabnikom, ki pospešuje rast v ljubezni in prijateljstvu z njim;
- hoja za Kristusom po poti žive vere, trdnega upanja in dejavne ljubezni;
- prepoznavanje Boga v lastnem življenju in v skupnosti (v lastni družini in župnijski skupnosti);
- odprtost za lastno stalno spreobračanje;
- prepoznavanje Božjega Duha ter odprtost za njegovo vodstvo;
- prežetost z evangelijem in prepričljivost v pričevanju zanj;
- aktivno deleženje pri Kristusovi velikonočni skrivnosti.

Sredstva trajnega duhovnega oblikovanja:

- osebni načrt duhovnega življenja, ki ga stalni diakon štirikrat letno preverja z duhovnim voditeljem (spiritualom);
- osebno dnevno poslušanje in premišljevanje Božje besede;
- pogosto branje svetih spisov in poznavanje starejših in modernih duhovnih avtorjev;
- vsakodnevno molitveno bogoslužje kot ena najlepših liturgičnih molitev;
- liturgično obhajanje zakramentov;
- pogosto obhajanje evharistije (glede na družinske in poklicne možnosti), ki je središče diakonovega življenja. S tem stalni diakon nadaljuje skrivnost Kristusa, ki je Odrešenik ljudi, in sodeluje pri njej;
- pogosta osebna evharistična adoracija;
- pogosto obhajanje zakramenta sprave kot stalna priložnost za spreobračanje;
- skrb za bližnjega diakona usmerja, da kot živo znamenje ljubezni Cerkve postaja animator in koordinator iniciativ duhovnega in materialnega služenja;
- redna refleksija diakonskega služenja diakona varuje pred nevarnostjo aktivizma in uradniškega duha;
- osebni študij, tečaji, ki obravnavajo teološke in duhovne teme, redna molitev, sinovska pobožnost do Marije in življenje krščanske askeze;
- udeležba na duhovniških rekolekcijah, enkrat letno dnevi zbranosti s skupino stalnih diaconov, vsako leto vsaj tridnevne duhovne vaje;
- redna srečanja z duhovnim spremljevalcem, ki ga vsak stalni diakon svobodno izbere, škof pa ga potrdi;
- enkrat letno celodnevno srečanje družin stalnih diaconov (diakoni, žene, otroci).

123. Stalni diakoni imajo izkustvo življenja v Cerkvi, nekateri že mnogo let. Poznajo njene

¹⁴⁴ DBP 72.

¹⁴⁵ Prim. PSD 70.

¹⁴⁶ Prim. DDP 136.

radosti in se zavedajo naporov, ki jih zahteva bratska ljubezen, h kateri so kot posvečeni služabniki povabljeni po svojem poklicu, da se po zgledu Kristusa Služabnika dajo v službo tega istega ljudstva. Zavestno si prizadevajo za rast čuta Cerkve (*sentire cum Ecclesia*) in za vse tesnejšo povezanost z duhovniki, s stalnimi in prehodnimi diakoni ter laiki, ki se vključujejo v poslanstvo Cerkve. Prizadevajo si, da bi z njimi živeli resnično občestvo, prav tako s škofom in s papežem, ki je vidno znamenje edinosti Cerkve. Čeprav je s poslanstvom, ki jim je zaupano, njihovo služenje na župniji (dekaniji ...) sicer omejeno, diakoni gojijo tesno povezanost z izbrano skupnostjo zaradi svoje osebne rasti in zaradi solidarnosti s skupnostjo.

124. Milost posvečenja stalne diakone spodbuja in jim pomaga, da živijo v duhu medsebojnega služenja ter se dajo v službo vseh, zlasti Božjemu ljudstvu in cerkvenim skupnostim. Diakoni so ustvarjalci bratskih odnosov. Nasproti neizogibnim napetostim pospešujejo razumevanje in mir. Poleg drugih pastoralnih delavcev skrbijo za srečevanje z laiki, ki organizirano delujejo na področju apostolata ali služenja, kakor tudi za srečevanje z redovniki in redovnicami, ki so prav tako vključeni v služenje. Srečanja za trajno oblikovanje in medsebojna izmenjava stalnim diakonom pomagajo, da po potrebi vse to preverjajo in v tem smislu napredujejo.

125. *Teološko oblikovanje.* Teološki vidik oblikovanja se s temeljnim oblikovanjem ne konča, zato vsak stalni diakon skupaj duhovnim voditeljem (spiritualom) konkretno presodi svoje potrebe, nezadostnost začetne vzgoje, potrebne dopolnitve glede na zaupano mu služenje.

Cilji trajnega teološkega oblikovanja:

- usposobiti stalne diakone, da bodo katoliški nauk Cerkve, ki ga morajo čim boljše poznati, pri skrbi za novo evangelizacijo zmožni posredovati sodobnemu človeku;
- izoblikovati v stalnih diakonih kritičen in zdrav čut za razumevanje problemov sodobnega človeka in sveta ter ga usposobiti, da bo nanje ustrezno odgovarjal.

Sredstva trajnega teološkega oblikovanja:

- dejavno vključevanje v pastoralno ekipo ali v skupino diaconov, kjer ob podeljevanju težav, srečnih trenutkov in načrtov vsakdo tudi raste;
- vsakoletni katehetski in teološki simpoziji, pastoralni in drugi tečajji, organizirani za duhovnike in laike na škofijski, dekanijski ali župnijski ravni;
- vsakoletni simpoziji in tečajji, organizirani za stalne diakone na škofijski oziroma narodni ravni, ki poleg teološkega izpopolnjevanja diakone usposobijo za prepoznavanje specifičnih problematik sodobnega sveta;
- usposabljanja za pravilno uporabo sodobnih sredstev komunikacije;
- študij družbenega nauka Cerkve s posebno pozornostjo do novih situacij, ki nastajajo z razvojem družbe in Cerkve;
- osebni študij in medsebojna izmenjava vsebin, ki zajemajo naslednja področja: Sveto pismo, cerkvene očete, cerkveno pravo, dogmatično in moralno teologijo, liturgiko, ekleziologijo, duhovno teologijo, socialno etiko, bioetiko ter cerkvene dokumente, zlasti tiste, ki zadevajo najbolj kočljiva vprašanja. Diakon naj zadosti časa posveča vsebinam, povezanim z njegovim poslanstvom;
- pogovor z duhovnim spremljevalcem (spiritualom): vsak stalni diakon išče skupaj z njim primerno literaturo in metodo osebnega dela za svojo teološko oblikovanje; uredi si primerno osebno teološko-pastoralno knjižnico in je odprt za ponudbe, namenjene nadaljnjemu izobraževanju.

126. *Pastoralno in liturgično oblikovanje.* Ob koncu temeljnega oblikovanja mora biti stalni diakon sposoben izvrševati naloge, ki so v skladu z njegovim poslanstvom. Področja poslanstva so: strežba pri mizah, prva evangelizacija s krstno katehezo in služenje v razpoložljivosti apostolu (škofu), ki je poslan od Cerkve. Vseživljenjsko oblikovanje diakonu pomaga, da vedno bolj spoznava dejanske razmere ljudi, h katerim je poslan. To je delo v okoljih, kjer duhovnik ni prisoten: med enostarševskimi družinami, zaročenci, zaporniki, mladimi, narkomani, okuženimi z aidsom, ostarelimi, skupinami v stiski. Diakonske naloge so naravnane na socialne, dobrodelne in upravne naloge.¹⁴⁷

Cilja trajnega pastoralnega in liturgičnega oblikovanja:

- usposobiti stalne diakone za pastoralno služenje po Kristusovem zgledu;
- usposobiti stalne diakone za ljubezen do Cerkve in liturgično angažiranje.

Sredstva trajnega pastoralnega in liturgičnega oblikovanja:

- poglobljati znanje s področja pastoralne teologije in liturgike;
- praktično izvajanje pastoralnih in liturgičnih projektov v župniji, dekaniji ali škofiji;
- dejavna vključenost v župnijsko/dekanijsko pastoralno ali liturgično skupino stalnih diakonov na škofijski ravni;
- mesečna srečanja s skupino stalnih diakonov in pogovor o pastoralnih in liturgičnih vprašanjih;
- refleksije na mesečnih srečanjih.

IV. Namen trajnega oblikovanja

127. Trajno oblikovanje je namenjeno vsakemu stalnemu diakonu v vsakem obdobju njegovega življenja (od njegove mladosti do starosti):

- **mladim diakonom** (celibaterjem ali poročenim) na začetku njihove poti, da bi se učili pravega razločevanja, lažje zoreli in naredili prehod od prejetega znanja v življenje služenja;
- **stalnim diakonom v srednjih letih**, ko se pojavijo najrazličnejše težave: pretiran aktivizem, rutina v služenju, precenjevanje sebe in lastne izkušnje, notranja utrujenost, malodušnost zaradi neuspehov, težave v zakonu, neskladnost med družinskim življenjem, poslanstvom in službo. Trajno oblikovanje diakonu v tem obdobju pomaga k poglobljeni refleksiji življenja v Kristusovi luči in k poglobljeni motivaciji za služenje Cerkvi;
- **stalnim diakonom v poznih zrelih letih**, ki jih trajno oblikovanje krepi za vse bolj zvest odgovor klicu k svetosti. Poleg tega je stalnim diakonom spodbuda in pomoč za prilagajanje, da bi ustrezno odgovorili na potrebe sodobnega časa in v svojem služenju ostali prepričljivi in verodostojni. Obenem gre za čas dinamične zvestobe, ko se diakone spodbudi, da svoje dragocene življenjske izkušnje in modrost velikodušno delijo z drugimi;
- stalnim diakonom v **obdobju, ko se dogajajo močnejše spremembe** (npr. starost, bolezen, upokojitev, vdovstvo). Program trajnega oblikovanja je oblikovan tako, da diakon ob izpolnjenem petinsedemdesetem letu starosti ponudi odpoved službe krajevnemu škofu, ki pretehta vse osebne in krajevne razmere in odloči, ali odpoved sprejme ali pa jo odloži. Diakon, ki se upokoji, je deležen bratske pozornosti, pomoči,

¹⁴⁷ Prim. DBP 72. Govor kardinala Beniamina Stelle stalnim diakonom – Pompeji, 3. marec 2018.

podpore in opogumljanja, hkrati pa se mu pomaga, da novo situacijo zavestno sprejme kot svojo udeležbo pri Kristusovi velikonočni odrešenjski skrivnosti.

V. Nosilci trajnega oblikovanja

128. Poleg Svetega Duha, ki je prvi in glavni ter vodi poklicane kakor tudi njihove vzgojitelje, so za vzgojo odgovorni: krajevna Cerkev, krajevni škof, duhovniki, stalni diakon sam in družine.

- **Krajevna Cerkev.** Stalni diakon živi svoj diakonski poklic v določeni cerkveni skupnosti (župniji, škofiji), zato je krajevna Cerkev odgovorna za njegovo trajno oblikovanje. Za stalnega diakona, ki pripada ustanovi posvečenega življenja, pa je to njegova ustanova.
- **Krajevni škof** je prvi odgovoren za trajno oblikovanje stalnih diakonov. Njegova odgovornost temelji na dejstvu, da jih je kot škof sprejel, posvetil in od njega prejmejo tudi zaupano poslanstvo. Gre za poslanstvo, ki je »na poti« in se mora izogibati težnjam po zaprtosti v zgolj liturgično ali župnijsko področje. Biti mora biti predvsem služenje, namenjeno prvi evangelizaciji, oblikovanju katehumenov in delom dobroteljskega, namenjenega prvi evangelizaciji, oblikovanju katehumenov in delom dobroteljskega. Za potek trajnega oblikovanja stalnih diakonov škof imenuje voditelja in sodelavce trajnega oblikovanja, ki v dogovoru s škofom pripravijo načrt trajnega oblikovanja stalnih diakonov. Škof se enkrat letno osebno sreča s stalnimi diakoni, občasno pa tudi z njihovimi družinami.
- **Sam stalni diakon** je glavni nosilec svojega trajnega oblikovanja. Prizadeva si za celostni napredek in rast na vseh področjih. Njegova zavzetost za trajno oblikovanje je izraz zvestobe diakonskemu posvečenju. Vsak stalni diakon si s pomočjo škofijskega načrta oblikovanja in v sodelovanju z ekipo vzgojiteljev pripravi konkreten načrt trajnega oblikovanja. Njegovo uresničitev preverja z osebnim spremljevalcem, redovnik pa s svojim predstojnikom.
- **Družine** – lastne družine za poročene stalne diakone in tiste, h katerim je diakon poslan, so lahko v veliko pomoč pri trajnem oblikovanju, zlasti z molitvijo, naklonjenostjo in z materialno podporo. Člana ustanove posvečenega življenja na poti podpirajo člani skupnosti, kateri pripada. Nenadomestljivo vlogo ima tudi skupina stalnih diakonov.

VI. Organizacija trajnega oblikovanja

129. Posebna vzgojna naloga v škofiji je zaupana ekipi za trajno oblikovanje stalnih diakonov, ki jo sestavljajo: voditelj trajnega oblikovanja stalnih diakonov (npr. eden izmed stalnih diakonov), duhovni voditelj (spiritual) in predstavnik mentorjev za pastoralne naloge (npr. eden izmed stalnih diakonov). Ekipa lahko k sodelovanju pritegne še druge sodelavce (npr. laike, redovnike). V skladu s škofijskim načrtom pripravijo načrt trajnega oblikovanja.

Voditelj trajnega oblikovanja je duhovnik ali stalni diakon in je odgovoren za celotno trajno oblikovanje stalnih diakonov. Imenuje ga krajevni škof za dobo petih let z možnostjo ponovnega mandata.

Naloge voditelja trajnega oblikovanja:

- skupaj z ekipo načrtuje, organizira in koordinira trajno oblikovanje stalnih diakonov;
- skrbi za zadostno usposobljenost članov ekipe, zlasti pastoralnih mentorjev in

duhovnih spremljevalcev;

- organizira letne tečaje izobraževanja za stalne diakone;
- organizira letno srečanje za žene in otroke stalnih diakonov;
- stalnim diakonom naroči, naj si izdelajo osebni načrt trajnega oblikovanja;
- skrbi, da se stalni diakoni srečujejo z duhovniki, redovniki in prehodnimi diakoni;
- z ekipo razločuje, katerim stalnim diakonom je potrebna pomoč pri trajnem oblikovanju na človeškem, duhovnem, teološkem, pastoralnem ali liturgičnem področju;
- skrbi, da se stalni diakoni pogosto srečajo s svojim škofom;
- škofu poroča o napredkih in težavah, ki jih srečuje pri trajnem oblikovanju;
- po potrebi si poišče še druge sodelavce, ki so pripravljeni pomagati pri trajnem oblikovanju.

Duhovnega voditelja (spirituala) imenuje krajevni škof za dobo petih let z možnostjo ponovnega mandata.

Naloge duhovnega voditelja (spirituala):

- odgovoren je za redno duhovno in teološko oblikovanje stalnih diakonov;
- spodbuja evangeljsko bratstvo med škofijskimi in redovnimi diakoni in med stalnimi in prehodnimi diakoni, kar more biti glavni element zvestobe trajnega oblikovanja, pravega apostolskega čuta in rodovitnosti diakonskega služenja;
- posebno je pozoren na stalne diakone v obdobju, ko končajo svojo redno službo in se upokojijo oziroma ko zaradi starosti, izkušenj lastne krhkosti, bolezni, zaradi izzivov sodobne kulture, smrti žene ali drugih okoliščin spremenijo ali celo končajo svoje služenje;¹⁴⁸
- pozoren je na spremembe situacij za žene, še posebej ob smrti njihovih mož.¹⁴⁹

Moderator mentorjev za pastoralne naloge. Kadar je v škofiji več pastoralnih mentorjev, je eden izmed njih moderator, ki vodi skupno delo mentorjev in zanj odgovarja škofu. Mentor je lahko župnik v župniji, kjer diakon opravlja pastoralne naloge, dekan ali drug, od škofa imenovani duhovnik, če diakon opravlja poslanstvo na dekanijski ali škofijski ravni. Odgovoren je za trajno pastoralno usposabljanje stalnih diakonov.

Duhovni spremljevalec spremlja stalnega diakona po posvečenju, da bi se dal voditi Božjemu Duhu ter da bi svoje življenje oblikoval po podobi Kristusa, služabnika vseh. Spodbuja ga, da bi zaživel stalno ravnovesje med diakonsko službo ter družinskim in poklicnim življenjem. Duhovnega spremljevalca si stalni diakon izbere sam, potrdi pa ga krajevni škof. Če je duhovnik, je lahko hkrati njegov spovednik, sicer pa si spovednika izbere posebej.

¹⁴⁸ Prim. DDP 84.

¹⁴⁹ Prim. DDP 85.

SEDMI DEL – SLUŽBA IN ŽIVLJENJE STALNEGA DIAKONA

I. Inkardinacija

130. Preden kdo prejme red stalnega diakonata, krajevni škofu lastnoročno napiše in podpiše izjavo, da bo prostovoljno in svobodno sprejel sveti red in ostal za vse življenje v cerkveni službi,¹⁵⁰ in sicer v določeni krajevni Cerkvi. S sprejemom diakonata nekdo postane klerik in je inkardiniran v delno Cerkev.¹⁵¹ Stalni diakon je podrejen oblasti svojega krajevnega ordinarija.

II. Dolžnosti in pravice diakonov

131. S posvečenjem postane diakon klerik, usposobljen za služenje Božjemu ljudstvu v strežništvu svetega bogoslužja, besede in ljubezni, ter hkrati nosilec pravic in dolžnosti, ki so lastni temu stanu, kot jih določa ZCP v kann. 273–289, razen nekaterih posebnosti za stalne diakone (prim. kan. 288 ZCP).

Kongregacija za duhovščino za oblikovanje stalnih diakonov določa naslednje:

- stalni diakon je najprej v službi oznanjevanja, priprave na zakramente, karitativne dejavnosti (ubogi) in šele potem morebiti, če je to potrebno, ekonomskih zadev;
- stalnemu diakonu mora biti jasno, da je »inkardiniran« v krajevno Cerkev, ki ji pripada;
- poleg skrbi za pastoralo mora stalni diakon skrbeti za svojo družino, s katero pričuje o svoji veri;
- primerno je, da je stalni diakon finančno samostojen (upoštevanje kan. 281, § 3, ZCP);
- glede na izkušnje je treba zelo paziti na človeško in psihološko stabilnost stalnih diakonov;
- stalni diakon mora biti sposoben za človeške odnose;
- stalni diakon ima misijonarski polet Kristusa, Dobrega pastirja, zato je poklicanost stalnega diakona služba ljubezni (*amoris officium*);¹⁵²
- stalni diakon je poklican k sodelovanju z duhovniškim zborom (Prot. št. 147-66/17, 4. junij 2018), tako da bodo cenili njihov posebni prispevek.¹⁵³

III. Pokorščina škofu

132. Obred diakonskega posvečenja predvideva obljubo pokorščine škofu in pomeni:
- da je diakon po Jezusovem zgledu pokoren v poslušanju in radikalni razpoložljivosti;
 - da se obveže zlasti Bogu, da bo ravnal v polnem soglasju z voljo nebeškega Očeta;
 - da se da na razpolago Cerkvi v vsem, kar se nanaša na njegovo službo;
 - da v duhu pokorščine sprejema in vestno izvršuje konkretne naloge, ki mu jih je zaupal njegov ordinarij.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Prim. ZCP kan. 265–266.

¹⁵¹ Prim. ZCP kan. 266, §1.

¹⁵² Prim. DDP 23.

¹⁵³ Prim. DDP 119.

¹⁵⁴ Prim. ZCP kan. 274, §2.

Krajevni škof v dekretu o podelitvi službe natančno določi cerkvene naloge stalnega diakona:

- naloge, ki ustrezajo diakonomim osebnim sposobnostim, njegovi neporočenosti ali družinskim razmeram, izobrazbi, starosti, nagnjenjem in željam;
- pravice, dolžnosti in pristojnosti diakona;¹⁵⁵
- območje, kjer bo stalni diakon opravljal svojo službo – na ravni župnije, dekanije ali škofije;
- ali gre za prostovoljno delo, delno oziroma za polno zaposlitev;
- duhovnika, ki bo odgovoren za področje diakonovih nalog dušnega pastirstva, če ta opravlja poslanstvo na župnijski, dekanijski ali škofijski ravni;
- stalni diakon, ki je na župniji, diakonsko službo opravlja po dogovoru z župnikom in pod njegovo oblastjo. Oblike župnijske pastorale, v katero so diakoni najpogosteje vključeni: družinska pastorala (spremljanje zakonskih skupin), sodelovanje pri župnijski karitas, usklajevanje kateheze, liturgično oblikovanje skupin, pastorala bolnih, oblikovanje laičnih pastoralnih sodelavcev itd.¹⁵⁶
- delo stalnega diakona na dekanijski ravni koordinira dekan (ali za to določeni duhovnik) v dogovoru z župniki župnij, kjer diakon opravlja svoje poslanstvo;
- diakonovo delo na škofijski ravni koordinira voditelj pastoralne službe (ali za to od krajevnega škofa določeni duhovnik).

IV. Obleka in liturgično sodelovanje pri evharistiji

133. Liturgično oblačilo stalnega diakona je alba s cingulom in štolo, ob slovesnostih pa tudi dalmatika. Štola in dalmatika se morata ujemati z liturgičnimi barvami.¹⁵⁷ Izven liturgije naj stalni diakoni nosijo dostojno obleko. Stalnih diakonov ne veže predpis, ki velja za duhovniške kandidate¹⁵⁸ in za duhovnike.¹⁵⁹

Glede liturgičnega sodelovanja diakonov pri evharistiji je SŠK sprejela naslednje sklepe:

- stalni diakon pri molitvi očenaša lahko uporablja kretnjo razprostrtih rok;
- vzklik »Skrivnost vere« sodi v evharistično molitev, ki je molitev mašnika, zato se je stalni diakon ne more prilastiti;
- med spremenjenjem je za stalnega diakona poleg klečanja – iz upravičenih razlogov – edina sprejemljiva drža stoji in po povzdigovanju globok priklon (SŠK, št. 054/08, 3. februar 2009).

V. Molitveno bogoslužje

134. Stalni diakoni so v skladu z območnim pravom SŠK dolžni vsak dan iz molitvenega bogoslužja¹⁶⁰ opravljati molitev hvalnic, večernic in sklepne molitvene ure.¹⁶¹

¹⁵⁵ Prim. ZCP kan. 517, § 2.

¹⁵⁶ Prim. ZCP kan. 545, § 1; Govor kardinala Beniamina Stelle stalnim diakonom – Pompeji, 3. marec 2018.

¹⁵⁷ Prim. PSD 30.

¹⁵⁸ Prim. ZCP kann. 284; 288.

¹⁵⁹ Prim. ZCP kan. 284.

¹⁶⁰ Prim. ZCP kan. 276, § 2, 3°.

¹⁶¹ Prim. SŠŠ 1,1999, 4.

VI. Izguba diakonskega statusa

135. Diakon je poklican, da z nesebično predanostjo in nenehnim prizadevanjem za vztrajnost živi primerno posvečenju, ki ga je prejel, in zaupa v Božjo zvestobo. Veljavno prejetega posvečenja ni mogoče razveljaviti. V posameznih primerih je lahko stalni diakon zaradi težkih razlogov odslovljen iz kleriškega stanu v skladu z določbami ZCP.¹⁶²

VII. Vzdrževanje stalnih diakonov

136. Predvideni so naslednji načini vzdrževanja stalnih diakonov:

- Običajno škofija (ali redovna skupnost) oz. pastoralna enota, kjer bo kandidat opravljal diakonsko službo (župnija ali dekanija), krije stroške formacije. Glede na svoje zmožnosti tudi kandidati prispevajo svoj delež. Odgovorni za formacijo v dogovoru s škofijskim ekonomom določi način financiranja oblikovanja. Posebej naj bo pozoren na manj premožne diakone, da ne bi zaradi tega osebno trpeli. Kjer ga še ni, naj se ustanovi škofijski namenski sklad za oblikovanje, vzgojo in izobraževanje novih stalnih diakonov.
- Stalni diakoni, ki dobivajo plačilo zaradi civilne službe, se morajo vzdrževati z lastnimi prihodki.¹⁶³
- Stalni diakoni, ki se popolnoma posvetijo cerkveni službi,¹⁶⁴ zaslužijo plačilo,¹⁶⁵ s katerim morejo poskrbeti za vzdrževanje sebe, svoje družine in za socialno varstvo.¹⁶⁶ To ne izključuje možnosti, da se nekdo plačilu odpove in se preživlja kako drugače.
- Poročeni stalni diakoni, ki se posvečajo cerkveni službi in nimajo drugih finančnih virov za stalno vzdrževanje, imajo glede na prej omenjene splošne norme pravico do primerne plačila, s katerim bodo lahko vzdrževali sebe in svoje družine.¹⁵¹
- Običajno stroške oblikovanja krije krajevna škofija ali skupnost vernikov, kateri diakon diakon služi (župnija ali dekanija). Po svojih močeh lahko del prispevajo tudi stalni diakoni sami. Navadno voditelj trajnega oblikovanja v povezavi s škofijskim ekonomom določi stroške trajnega oblikovanja. Posebej je pozoren, da manj premožni stalni diakoni zaradi tega osebno ne trpijo. Če je treba, se v škofiji ustanovi ustrezen fond za trajno oblikovanje stalnih diakonov.

VIII. Končne določbe

137. *Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov* je SŠK sprejela na 117. redni seji 9. marca 2020. Prenovljene Smernice začnejo veljati, ko jih potrdi *Sveti sedež*.

Msgr. Stanislav Zore
Predsednik SŠK

¹⁶² Prim. ZCP kann. 290–293. Janez Pavel II, Apostolsko pismo *Varovanje svetosti zakramentov*, SSŠ 3, 2006, str. 46–48.

¹⁶³ Prim. SRD2 21.

¹⁶⁴ Prim. ZCP kan. 145.

¹⁶⁵ Prim. ZCP kan. 281, § 3.

¹⁶⁶ Prim. ZCP kan. 281, § 2.

Kratice

AG – M	<i>Ad gentes – Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve</i> , v: <i>Koncilski odloki</i> , Ljubljana, 1980.
AP – SRD2	Pavel VI., <i>Apostolsko pismo 'Ad pascendum'</i> , v: <i>Posvetitve</i> , Ljubljana, 1979, str. 21–26.
ZCP	<i>Zakonik Cerkvenega prava</i> , Ljubljana, 1983.
FC – OD	Janez Pavel II., <i>Apostolska spodbuda o družini</i> , CD 16, Ljubljana, 1982.
KKC	<i>Katekizem Katoliške cerkve</i> , Ljubljana, 1993.
LG – C	<i>Lumen gentium – Dogmatična konstitucija o Cerkvi</i> , v: <i>Koncilski odloki</i> , Ljubljana, 1980.
MQ – NS	Pavel VI., <i>Apostolsko pismo Ministeria quaedam</i> , v: <i>Posvetitve</i> , Ljubljana, 1979, str. 5–8.
PDV – DBP	Janez Pavel II., <i>Pastores dabo vobis – Posinodalna apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev</i> , CD 48, Ljubljana 1992.
PO – D	<i>Presbyterorum ordinis – Odlok o službi in življenju duhovnikov</i> , v: <i>Koncilski odloki</i> , Ljubljana, 1980.
PR – RP	<i>Pontificale Romanum – Rimski pontifikal</i> , v: <i>Posvetitve</i> , Ljubljana, 1979, str. 38–77.
DMVD – PSD	Kongregacija za duhovščino, <i>Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium – Pravilnik o službi in življenju stalnih diakonov</i> , CD 106, Ljubljana 2004.
RH – OČ	Janez Pavel II., Okrožnica <i>Redemptoris hominis – Odrešenik človeka</i> , CD 2, Ljubljana, 1979.
SDO – SRD1	Pavel VI., <i>Apostolsko pismo Sacrum Diaconatus ordinem</i> , v: <i>Posvetitve</i> , Ljubljana, 1979, str. 15–20.
RFID – TSSD	Kongregacija za katoliško vzgojo, <i>Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium – Temeljne smernice za oblikovanje stalnih diakonov</i> , CD 106, Ljubljana, 2004.
RFIS – DDP	Kongregacija za duhovščino, <i>Ratio fundamentalis institutionis Sacerdotalis – Dar duhovniškega poklica</i> , CD 155, Ljubljana, 2018.
SSŠ	<i>Sporočila slovenskih škofij</i>
SŠK	Slovenska škofovska konferenca

ŠTUDIJSKI PROGRAM

PRVI DEL – PROGRAM PREDHODNEGA OBLIKOVANJA PROSILCEV ZA STALNI DIAKONAT

1. **Redna (mesečna) srečanja:** enkrat mesečno se organizirajo srečanja s prosilci. Za izvedbo poskrbi krajevni škof.

Obravnavajo se naslednje teme:

- **teologija poklicanosti:** poklicanost v življenje, krstna poklicanost, hoja za Kristusom;
- **stalni diakonat:** teološka utemeljenost, zgodovinski razvoj stalnega diakonata;
- **poklicanost k pričevanju:** poklicanost vseh k svetosti, narava in vloga služb v Cerкви, poklicani k služenju, Odrešenikovo poslanstvo, poklicani v Cerкви;
- **potrebne kvalitete prosilcev:** obravnavajo se na rednih srečanjih prosilcev in na srečanjih z družinami;
- **diakon in družina:** vloga diakonove družine.

Srečanja vključujejo teoretično učenje in praktično izmenjavo misli ter pogovore.

2. **Redna srečanja:** enkrat mesečno potekajo redna srečanja za prosilce in njihove žene.
3. **Izredno srečanje:** enkrat letno se organizira izredno srečanje za družine prosilcev.

Na srečanjih se obravnavajo naslednje teme:

- **človeška zrelost:** poznavanje in sprejemanje sebe in drugih, čustveno ravnovesje, vrednote, dobri medsebojni odnosi, umetnost dialoga, svoboda in odgovornost, soočanje s konflikti, duh sodelovanja, odprtost in prožnost, splošna kultura, zmožnost razbiranja znamenja časov, solidarnost z ubogimi in obrobniimi;
- **življenje iz vere:** poglobljeno uvajanje v osebno in skupno molitev, teoretično in praktično uvajanje v razločevanje, prepoznavanje Božje navzočnosti v življenju osebe, njegove družine, Cerкve in sveta, čut hvaležnosti, nenehno spreobračanje, življenje iz vere in upanja, rast v brezpogojni ljubezni, iskanje Božje volje v vseh stvareh, poznavanje katoliške vere, ljubezen do Katoliške cerкve, misijonski in ekumenski čut, uvod v zakramente in življenje iz njih;
- **uvod v Sveto pismo:** delo s Svetim pismom, Sveto pismo in poklicanost, *lectio divina*, življenje iz Božje besede, osebnost Jezusa Kristusa, korenito evangeljsko življenje, hoja za Kristusom, služabnikom vseh, odgovornost za druge;
- **kristjan, človek za druge:** delo za pravičnost in mir v svetu, stiske sodobnega človeka in soočanje z njimi, socialni nauk Cerкve.

Prosilci, ki želijo proces nadaljevati, naslovijo ob koncu predhodnega oblikovanja na svojega škofa pisno prošnjo. Prošnji priložijo dokumente, ki so navedeni v tč. 60.

DRUGI DEL – PROGRAM TEOLOŠKEGA IZOBRAŽEVANJA PRIPRAVNIKOV NA STALNI DIAKONAT

Temeljito teološko izobraževanje pridobijo pripravniki na stalni diakonat na *Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani ali na Enoti Teološke fakultete v Mariboru*. Študij teologije na *Teološki fakulteti (ali v okviru Katehetsko-pastoralne šole)* vsebuje naslednje predmete:

PRVO LETO – PRVI SEMESTER

1. **Uvod v študij teologije** – metodologija znanstvenega dela; teologija kot znanost; odnos med vero in razumom; religija in kultura; religija in etika; poglobljena področja in veje teologije: ključni pojmi; teološke discipline – interdisciplinarno delo znotraj teologije; glavne teološke teme: človek, odrešenje, Kristus, Duh, Cerkev, stvarstvo, upanje; sodobna verstva in iskanje skupnih temeljev (svetovni etos); monoteizmi; ekumenska teologija: katolištvo, protestantizem, pravoslavje.
2. **Zgodovina filozofije** – predstavitev temeljnih pojmov *zgodovina, filozofija, zgodovina filozofije* in tokov filozofije od antike do danes v Evropi in drugod; predstavitev vloge in pomena filozofije za razvoj znanosti.
3. **Zgodovina Cerkve I** – splošna uvodna vprašanja; Cerkev v antični dobi in v srednjem veku; odnos med državo –in krščanstvom; zunanja rast in notranje prečiščevanje; postopnost in različnosti v prehajanju iz antike v srednji vek; nove religiozne, kulturne, socialne in politične razmere; Cerkev in fevdalna ureditev; fevdalizacija Cerkve in zlorabe; odpor proti zlorabam; gregorijanska prenova; prenovitvena gibanja na ravni redovništva; uprava in duhovnost; razvoj znanosti.
4. **Religijska epistemologija** – religija in izkustvo življenja; religija in racionalnost; religija in védenje; religija in pomen; religija in jezik; argumentiranje v religijskem jeziku; religija in verski nauk; religija in resnica.
5. **Svetopisemske osnove** – Sveto pismo kot Božja beseda; dialoško razmerje med Bogom in človekom v Svetem pismu; spoznavanje zgradbe korpusa knjig, ki sestavljajo Sveto pismo; spoznavanje svetopisemskih besedil na osnovi tekstne kritike, inspiracije in kanona; spoznavanje temeljnih dogodkov zgodovine izraelskega ljudstva do 1. st. pr. Kr. in zgodovine prve Cerkve; uvodna poglavja študija biblične grščine – osnovne morfologije; branje in prevajanje preprostih stavkov; osvojitve 200 najbolj pogostih besed.
6. **Vera in razum** – teologija kot vera, ki išče razumske temelje. Trije modeli odnosov med vero in razumom: 1) vera izključuje razum; 2) vera v mejah razuma; 3) dialog med vero in razumom; sodobne teološke in religijske študije; razumevanje odnosa med vero in razumom; kaj se lahko vera in razum naučita drug od drugega.
7. **Izbrane teme iz zgodovine Cerkve v Sloveniji** – vprašanje kontinuitete krščanstva na Slovenskem od antike do srednjega veka; verski, kulturni in gospodarski pomen samostanov na Slovenskem; razvoj škofij in župnij na Slovenskem; vpliv jožefinizma na življenje Cerkve v 19. stoletju; slovenski katoličani na pragu in v vrtincu druge svetovne vojne ter njihovo »preživetje« pod komunizmom.

PRVO LETO – DRUGI SEMESTER

1. **Vera** – sistem verovanj; antropološke razsežnosti sistema religijskega verovanja; študij primerov sistemov religijskih verovanj; oblikovanje, ohranjanje in spreminjanje identitete posameznega sistema religijskega verovanja; sistemi religijskega verovanja in globalizirano človeštvo.
2. **Antropologija z etiko** – pomen in vloga človeka v filozofiji in drugih panogah; razdelitev in sestavljenost človeka, njegove razvojne značilnosti in problemi povezani s tem; smernice za etične temelje človeka in družbe.
3. **Zgodovina Cerkve II** – krizna obdobja 15. in 16. stoletja; številni reformni poskusi; protestantska reformacija; katoliška prenova in njeni najvidnejši nosilci; razsvetljenski tokovi in njihov odmev v življenju Cerkve; francoska revolucija in jožefinsko državno cerkvenstvo; industrializacija; pojav delavstva; postopna demokratizacija družbe.
4. **Religijska antropologija** – podoba človeka, kot ga odkrivajo zadnja arheološka odkritja in ga uporablja fenomenologija religije; antropološka osnova za verovanje; oblikovanje izkušenj v nauke, tradicijo in obredje; podoba človeka v najbolj razširjenih verskih tradicijah in njihov vpliv na človekovo ustvarjanje v raznih oblikah umetnosti; uporaba religiozne narave človeka v sodobnih psihoterapijah; simbolna govorica v religiji; dojetje smisla življenja, raziskovanje vzročnih povezav v presojanju zgodovine in doživljanju usmerjenosti življenja k najvišjim ciljem; medverski dialog.
5. **Uvod v Staro in Novo zavezo** – okoliščine in bivanjske danosti svetopisemskih knjig; literarna podoba Peteroknjžja; izraelsko preroštvo in posamezni preroki; novozavezni kanon: predstavitev po sklopih; novozavezni model (hermenevtični pogled), vrednotenje literarne in zgodovinske kompleksnosti.
6. **Liturgika** – splošni pojmi o liturgiki; človek kot obredno bitje; liturgika v Svetem pismu; narava krščanskega bogočastja; prazniki ter obredi; liturgični časi.
7. **Biblična hermenevtika** – teoretična raven: poglobljena predstavitev nekaterih elementov, pomembnih za razumevanje hermenevtičnih vprašanj, ki izhajajo iz tematike navdihnjenja in kanonizacije *Svetega pisma*. Drugi del, blizu eksegetski praksi, obravnava vprašanja glede metod, njihovega teoretičnega temelja in problematike, ki se odpira ob aplikaciji na konkretna biblična besedila.
8. **Trije monoteizmi** – monoteizem; trajni civilizacijski vpliv treh monoteizmov: judovskega, krščanskega in islamskega; trije monoteizmi v primerjalni perspektivi – njihova različnost; za kakšnega Boga gre in kakšen je odnos z njim v treh monoteističnih verstvih.

DRUGO LETO – TRETJI SEMESTER

1. **Metafizika** – obča metafizika ali ontologija; metafizično spraševanje po Bogu; novoveška kritika metafizike in sodobni filozofski odgovori na izziv postmetafizične

misli.

2. **Zgodovina Cerkve v Sloveniji** – antika; srednji vek; novi vek; moderna doba; sodobna doba.
3. **Teologija Stare zaveze** – Predstavitev novejših metod študija teologije Stare zaveze, utemeljenih na analizi semantičnih polj hebrejskih in grških teoloških pojmov; primerjalna obravnava nekaterih najbolj značilnih teoloških pojmov v ožjem in širšem kontekstu Svetega pisma in v zgodovini interpretacije v judovstvu in krščanstvu; vzpostavitev ustreznih povezav med pomenskimi vidiki Stare zaveze v luči dopolnitve v Novi zavezi.
4. **Eksegeza evangelijev in Apostolskih del** – Poglobljeno branje besedil treh sinoptičnih evangelijev ter Apostolskih del – literarno-kritična in narativna analiza strukture, izbranih odlomkov in motivov sinoptičnih evangelijev in Apd; primerjava: razodevanje Kristusove identitete in podobe učenca v različnih evangeljskih tradicijah; primerjalni študij osrednjih evangeljskih tem: nebeško kraljestvo, večja pravičnost, vera, odrešenje; ugotavljanje vzajemnosti med evangeljsko in prakrščansko tradicijo.
5. **Verstva** – trojna razsežnost religije – etos, etnos in etika: pri prvobitnih verstvih Afrike in Oceanije, pri verstvih Kitajske in Indije, pri judovstvu in islamu; verstva sodobnega sveta od znotraj (kot se verstva dojemajo sama) in od zunaj (gledana v luči religiologije); medreligijski in medkulturni dialog.
6. **Religijska etika** – predstavitev ključnih pojmov: religija, Bog, etika, morala, monoteizem, politeizem, naravne religije, stare in nove religije, cerkve, verske skupnosti, sekte itd.; medkulturna in medreligijska problematika; vprašanje etičnega konsenza na globalni ravni; metode dialoga; etična resnica; krščanska etika.
7. **Eksegeza Razodetja** – Opredelitev apokaliptične literarne zvrsti; primerjave med apokaliptično obarvanimi teksti v preroški, evangeljski in pavlinski literaturi ter edinstvenost knjige Razodetja: zgradba njene apokaliptične drame, eksegeza izbranih tekstov (večplastno razlaganje simbolike, vzporednice s Staro zavezo in apokrifno literaturo); sinteza teološkega prispevka apokaliptične literature glede smisla in cilja zgodovine odrešenja ter pomena trpljenja v njej.
8. **Svetovne religije** – religija kot osnovni vzvod, ki omogoča regulacijo in kanalizacijo nasilja in s tem nastanek kulture; verstva so nekoč in danes povezana z mirom in nasiljem; kako določeno verstvo ustvarja ali ruši mir v sodobnem svetu oziroma kako lahko medverski dialog in sodelovanje pospešujeta delo za mir.

DRUGO LETO – ČETRTE SEMESTER

1. Uvod v psihologijo in sociologijo religije

Psihologija religije: predstavitev avtorjev in teorij; psihološki razlogi za (ne)verovanje; podoba Boga – starševstvo; prostor sakralnega v človeški psihični strukturi; travme in religiozno izkustvo odrešenja.

Sociologija religije: temeljni pojmi in teorije sociologije religije; glavni avtorji; religija in pluralizem, ateizem, ideologija; kulti, sekte, denominacije, cerkve; Cerkev in država;

kultura in religija; sekularizacija; fundamentalizem; gibanja.

2. **Filozofija religije** – filozofija v svojem odnosu do vprašanja Boga; sodobne teorije o svetem in razna pojmovanja religije; analiza religiozne govornice (pozitivni, negativni in analoški govor o Bogu); metafizična filozofska teologija; moderna kritika metafizike; moderna transcendentalistična antropologija in religiozna izkušnja; metafizično izrekanje o Božjih lastnostih in razmerje Boga do sveta; Božje vedenje in človekova svoboda, vprašanje zla v njegovem odnosu do vere v Boga.
3. **Eksegeza Pavlovih pisem** – Pavlovo življenje in zgodovinski kontekst krščanskih skupnosti; osnove epistolografije in retorike za razlago Pavlovih pisem; eksegeza izbranih odlomkov iz avtentičnih in devteropavlinških pisem, ob čemer so izpostavljene osnovne značilnosti Pavlove teološke misli in kriteriji razlikovanja med avtentičnostjo in devteropavlinškostjo. Predstavitev izvornih tem ostalih pisem.
4. **Skrivnost troedinega Boga** – Bog v iskanju človeka; troedinost Boga razodetja; Božji sestop kot pogoj za človekov dostop; trinitarična razsežnost velikonočne skrivnosti; pogled v preteklost v luči velikonočnega dogodka; izpovedovanje troedinega Boga v zgodovini in novejši pristopi; bogastvo življenja v Sveti Trojici; svet in zgodovina kot »prostor« dejavne navzočnosti troedinega Boga; Oče, Sin in Sveti Duh v življenju Svete Trojice.
5. **Osnovna moralna teologija** – svetopisemski etos (starozavezni – dekalog, novozavezni – Jezus Kristus); etika Božjega kraljestva; Jezusov nauk, delovanje, življenje – norme moralnosti za kristjana; naravni moralni zakon; vest; pokorščina cerkvenemu učiteljstvu in poslušnost lastni vesti; ravni etičnih odločitev: temeljna odločitev, življenjska odločitev, konkretne moralne odločitve; krepost in moralno življenje; greh in nujnost spreobrnjenja; biblična pojmovanja greha; različne dimenzije greha.
6. **Ekumenizem** – razdeljenost krščanstva; zgodovinsko ozadje; izhodišča ekumenskega gibanja; začetek gibanja v 19. in razcvet v 20. stoletju: »dialog ljubezni« in »dialog resnice«; osredotočenost na določene Cerkve in raziskovanje skupnih točk, razhajanj in doseženega zbližanja oziroma soglasja;
7. **Psalmi** kot sinteza teoloških bibličnih postavk; psalmi, ki so najbolj značilni v literarnem in teološkem pogledu; primerjava z drugimi ključnimi svetopisemskimi besedili; najbolj pogoste literarne vrste psalmov – izbrana besedila; uvod v analizo poetične zgradbe predstavljenih psalmov (teološka teža); povezave med obravnavanimi besedili in določenimi izbranimi teksti molitev v Novi zavezi.
8. **Zakramenti** – zakramentalna antropologija – simbolnost človeka (filozofija jezika, simbolna logika), obrednost (lastna človeku v vseh kulturah); svetopisemska utemeljitev zakramentalnosti človeka; pregled teoloških komponent zakramentov na splošno ter njihova opredelitev kot osebnih dejanj povečane Kristusa v delovanju Cerkve.

TRETJE LETO – PETI SEMESTER

1. **Patristika:** osnovni pojmi; zgodovina vede; viri in njihova dostopnost; grška in rimska mitologija; odmevi antične poganske religioznosti v literaturi; stik cerkvenih očetov s Svetim pismom, apokrif; apostolski očetje, mučenci in apologeti; prva krivoverstva in oblikovanje *regule fidei* s

prvimi teologi; rojstvo in literarni viri prvega meništvaja; prvi koncili, njihove teme in cerkveni očetje, ki so na njih soočali svoje teološke poglede; zlata doba patristike, prevajalci, pesniki, govorniki; doba zatona starega veka.

2. **Nauk o Cerkvji** – zgodovina ekleziološke misli in samorazumevanja Cerkvje; pomen koncilov, posebej II. vaticanskega koncila; razmerje med Cerkvjo in judovstvom; ustanovitev Cerkvje; njena duhovna in hierarhična razsežnost; poklicanost laikov v Cerkvji in svetu; zbornost in soodgovornost; radikalnost krščanskega življenja (redovništvo); cerkveno učiteljstvo in teologija; ravnovesje med enotnostjo (primat) in pluralnostjo (episkopat); papeštvo kot specifična prvina ureditve Katoliške cerkvje.
3. **Kristologija** – kristjanovo življenje: Kristusovo zedinjenje s slehernim človekom; odrešenje, svoboda, namestništvo, bivanje za druge itd.; svetopisemski temelji, zgodovina razvoja nauka in predstavitev mnenj velikih teologov iz preteklosti in sedanjosti; izjave cerkvenega učiteljstva – tudi za mariološki vidik; poudarjen vidik pastoralne uporabnosti in eksistencialne zavzetosti.
4. **Osnove kanonskega prava** – filozofija in teologija prava; pravni sistemi; zgodovina kanonskopравnih virov.
5. **Pastoralna teologija** – osnovne teme pastoralne teologije: izrazoslovje, zgodovinski pregled, značilnosti; pastora v zgodovini Cerkvje; kriterilogija (ciljna naravnost); cilji (glavni, stranski, preverjanje); kairologija (znamenja časa), cerkvena praksa v različnih družbah; pastoralno načrtovanje; prakseologija – konkretna cerkvena praksa; reformni procesi; zgodovinski in kulturni vidik župnije.
6. **Svetopisemske osebnosti** – izbor osebnosti iz Stare in Nove zaveze: Adam, Eva, Noe, Abraham, Sara, Rebeka, Jakob, Lea, Rahela, Jožef, Mojzes, Mirjam, faraon, Samson, Ruta, Samuel, Savel, David, Absalom, Salomon, Roboam, Ezekija, Jošija, Sedekija, Natan, Elija, Jeremija, Ozej, Judita, Estera, Ezra, Nehemija; Peter, Janez, Jakob, Juda in ostali dvanajsteri, Pavel in Barnaba, druge osebe v Apostolskih delih; glavne in stranske osebe posameznih evangelijev; eksegetska, teološka in antropološka analiza izbranih odlomkov iz Stare in Nove zaveze.
7. **Duhovno spremljanje** – različni termini in njihov pomen; osnove duhovnega spremljanja; vloga in pomen duhovnega pogovora in duhovnega razločevanja; primerjanje duhovnega spremljanja z drugimi vrstami osebne pomoči osebam; učenje ovrednotenja duhovnega pogovora in supervizije za osebno in strokovno rast in kakovostnejšo pomoč; izkustveno soočanje s tem, kaj pomeni spremljati in biti spremljan.

TRETJE LETO – ŠESTI SEMESTER

1. **Človek v odrešenjski razsežnosti** – vera v stvarjenje v vseh razsežnostih; človek kot ustvarjeno bitje v osebni, duhovno-telesni enovitosti, bogopodobnosti in občestvenosti; človek v protološki, presentni in eshatološki dimenziji; realnost greha z njegovimi osebnimi in družbenimi razsežnostmi; na osnovi novozaveznega veselega oznanila analitično razgrajeno in pokazano novo stanje po in v Kristusu odrešenega človeka in njegova osebna povabljenost v občestvo z Bogom v milosti.
2. **Ustavno pravo Cerkvje** – teološko-ekleziološki temelji druge knjige ZCP; pravna pripadnost Cerkvji; dolžnosti in pravice vseh vernikov; pojem oblasti v Cerkvji; zakrament svetega reda;

sprejem klerikov ali inkardinacija; dolžnosti in pravice klerikov; izguba kleriškega stanu; osebne prelature; združenja vernikov; sveta hierarhija v novem ZCP; delne Cerkve in njihovi zbori; notranja ureditev delnih Cerkva.

3. **Religijska duhovnost** – temeljne oblike duhovnosti različnih religij in novodobnih gibanj; povezanost religijske duhovnosti z religiologijo, antropologijo, filozofijo, teologijo, psihologijo, sociologijo, zgodovino, pedagogiko; duhovno izkustvo v religijski duhovnosti: razvoj v raznih tradicijah, človekova duhovna rast; temeljne metode duhovne teologije: oblike duhovnosti in duhovnega oblikovanja; interpretacija duhovnih besedil; sistematična refleksija duhovnih tem; procesi duhovne preobrazbe; temeljni kriteriji zdravega razločevanja in dialoga; praktično uvajanje v duhovno izkustvo, ovrednotenje oblik duhovne pomoči.
4. **Pedagogika in katehetika** – religijsko izobraževanje v pluralni družbi: glavni pedagoški pristopi v povezavi s svetovnimi verstvi; pedagoška dinamika katehetskega delovanja; vrednote kot gibalo vzgoje; pedagoški sistemi v povezavi z religijsko edukacijo; naslovniki religijskega izobraževanja in kateheze; dejavniki in izzivi religijske edukacije v pluralni družbi; smoter pedagoške znanosti ter cilji religijske in religiozne edukacije; vloge in vplivi okolja na vzgojni proces; pedagoški in didaktični postopki in metode religijskega in katehetskega izobraževanja (učni načrti religijskega pouka in kateheze); dinamika edukacije v povezavi z različnimi religijskimi sistemi; vzgoja, religijska edukacija in krščanska vzgoja v luči socializacije in inkulturacije; osnovne razsežnosti in naloge kateheze; religijsko izobraževanje ter kateheza otrok in mladih s posebnimi potrebami.
5. **Eksegeza Janezovega evangelija in pisem** – študij elementov Janezove tradicije; presojanje jezikovnih, literarnih, filozofskih in teoloških kriterijev v iskanju njene pristnosti; literarnokritična in narativna analiza strukture, izbranih odlomkov in motivov Janezovega evangelija in pisem; primerjava razodevanja Kristusove identitete in podobe Boga v zgodnji in pozni evangeljski tradiciji ter v apokrifni literaturi; študij temeljnih tem pri Janezu – vera, življenje, ljubezen, spoznanje resnice glede na temeljne svetopisemske teološke postavke.
6. **Biblična arheologija in geografija** – geografija dežel zunaj Palestine, prizorišča bibličnega dogajanja; relief, podnebje, naravna bogastva Palestine kot glavnega prostora dogajanja v pripovedih Stare in Nove zaveze; smisel arheološkega izkopavanja za eksegezo Biblije; bistvene metode arheološke stratigrafije in datiranja artefaktov; pregled biblijske zgodovine glede na arheološka obdobja in dosedanja dognanja arheologov na področju Palestine.
7. **Bioetika** – miselno, kulturno, zgodovinsko ozadje; teorije, načela presoje; katoliška bioetika; splav: pravni in teološki, status človeškega zarodka, etični argumenti, stališča velikih religij, moralno vrednotenje, pastoralne smernice; umetna oploditev: posebne etične dileme, povezane z zamrzovanjem zarodkov, darovanjem spolnih celic in nadomestnim materinstvom; stališče Katoliške cerkve do tovrstnih etičnih problemov; moralni problemi raziskovanja na matičnih celicah; alternativne možnosti in stališče Katoliške cerkve; raziskovanje človeškega genoma in genetike na splošno; evtanazija.

TRETJI DEL – PROGRAM LITURGIČNEGA IN PASTORALNEGA OBLIKOVANJA PRIPRAVNIKOV NA STALNI DIAKONAT

OBDOBJE PREDPRIPRAVE

1. Liturgično oblikovanje:

Za liturgično oblikovanje prosilcev skrbi voditelj oblikovanja. Liturgično se prosilci oblikujejo med srečanji (uvajanje v osebno molitev, molitev brevirja in spoznavanje svete maše).

2. Pastoralno oblikovanje:

Za pastoralno oblikovanje prosilcev je odgovoren voditelj oblikovanja. Pri tem mu pomaga pastoralna služba v škofiji. Prosilca praktično pastoralno oblikuje posebej izbran duhovnik ali domači župnik. Vsaka nedelja je čas pastoralnega oblikovanja (prosilci se z ženami udeležijo svete maše v lastni župniji).

PRVO LETO

1. Liturgično oblikovanje

Za liturgično oblikovanje pripravnikov skrbi voditelj oblikovanja. Liturgično se pripravniki oblikujejo med srečanji in v domači župniji (poglobljeno uvajanje v službo bralca – lektorja).

Pripravnik se vadi v sodelovanje pri sveti maši. Pripravnik redno piše dnevnik liturgičnega oblikovanja.

2. Pastoralno oblikovanje

Za pastoralno oblikovanje pripravnikov je odgovoren voditelj oblikovanja. Pri tem mu pomaga pastoralna služba v škofiji. Pripravnika praktično pastoralno oblikuje posebej izbran duhovnik ali domači župnik. Pastoralno se pripravniki oblikujejo med srečanji in v domači župniji (udeležba pripravnikov z ženami pri župnijski sveti maši).

V domači župniji ali posebej izbrani župniji je pripravnik celo leto vključen v pastoralno delo: praksa v domovih za ostarele, za otroke s posebnimi potrebami ali v bolnišnici. Pripravnik se posebej oblikuje pri vodenju duhovnih skupin na župniji.

DRUGO LETO

1. Liturgično oblikovanje

Za liturgično oblikovanje pripravnikov skrbi voditelj oblikovanja. Liturgično se pripravniki oblikujejo v domači župniji (poglobljeno uvajanje v službo mašnega pomočnika – akolita: pogovor, izmenjava mnenj, liturgična pravila).

Pripravnik se vadi v sodelovanju pri sveti maši. Pripravnik redno piše dnevnik liturgičnega oblikovanja.

2. Pastoralno oblikovanje

Za pastoralno oblikovanje pripravnikov je odgovoren voditelj oblikovanja. Pri tem mu pomaga pastoralna služba v škofiji. Pripravnika praktično pastoralno oblikuje posebej izbran duhovnik ali

domači župnik. Pastoralno se pripravniki oblikujejo med srečanji in v domači župniji (udeležba pripravnikov z ženami pri sveti maši na župniji, praktično izvrševanje službe bralca).

Na domači župniji ali na posebej izbrani župniji je pripravnik vse leto vključen v pastoralno delo: praksa v domovih za ostarele ali za otroke s posebnimi potrebami ali v bolnišnici. Pripravnik se posebej oblikuje v vodenju duhovnih skupin na župniji. Pripravnik redno piše dnevnik pastoralnega oblikovanja.

TRETJE LETO

1. Liturgično oblikovanje

Za liturgično oblikovanje pripravnikov skrbi voditelj oblikovanja. Liturgično se pripravniki oblikujejo med srečanji in v domači župniji (poglobljeno uvajanje v pripravnika na stalni diakonat: pogovor, izmenjava mnenj, liturgična pravila).

Pripravnik se vse leto oblikuje v liturgični praksi: podeljevanje zakramentov krsta, poroke in vodenje pogrebov. Pripravnik redno piše dnevnik liturgičnega oblikovanja.

2. Pastoralno oblikovanje

Za pastoralno oblikovanje pripravnikov je odgovoren voditelj oblikovanja. Pri tem mu pomaga pastoralna služba v škofiji. Pripravnika praktično pastoralno oblikuje posebej izbran duhovnik ali domači župnik. Pastoralno se pripravniki oblikujejo med srečanji in v domači župniji (udeležba pripravnikov z ženami in otroki pri sveti maši v župniji, praktično izvrševanje službe bralca, mašnega pomočnika).

V domači župniji ali posebej izbrani župniji je pripravnik vse leto vključen v redno katehezo, karitas in drugo pastoralno delo: skrb za bolnike, redno pastoralno delo v bolnišnici ali v zaporih in podobno. Pripravnik se posebej oblikuje pri vodenju zakonskih skupin na župniji.

Pripravnik redno piše dnevnik pastoralnega oblikovanja.

ČETRTE DEL – SHEMA CELOTNEGA OBLIKOVANJA ZA STALNI DIAKONAT

Program	Teološko oblikovanje	Liturgično oblikovanje	Pastoralno oblikovanje
<p>PREDHODNO OBLIKOVANJE PROSILCEV NA STALNI DIAKONAT</p>	<p>(1–2 leti) (skupina prosilcev)</p> <p>mesečna srečanja – teološko oblikovanje.</p>	<p>(razločevanje)</p> <p>mesečna srečanja – liturgično oblikovanje.</p>	<p>(razločevanje)</p> <p>mesečna srečanja – pastoralno oblikovanje.</p>
<p>TEMELJNO OBLIKOVANJE PRIPRAVNIKOV NA STALNI DIAKONAT</p>	<p>(3 leta)</p> <p>Teološki študij</p> <p>Ves čas potekajo mesečna srečanja.</p>	<p>Po prvem letu je sprejem med pripravnike za stalni diakonat (kan. 1034, § 1 ZCP).</p> <p>Sredi drugega leta podelitev službe bralca (lektorja).</p> <p>Sredi tretjega leta podelitev službe mašnega pomočnika (akolita).</p> <p>Ves čas potekajo mesečna srečanja.</p>	<p>Praktično opravljanje službe bralca.</p> <p>Praktično opravljanje službe mašnega pomočnika.</p> <p>Praktično uvajanje v diakonsko delo (npr. krst, poroka, pogreb itd.).</p> <p>Praktično uvajanje v pastoralno delo (karitas, bolniki).</p> <p>Ves čas potekajo mesečna srečanja.</p>
		<p>Pripravnik napiše prošnjo in izjavo (kan. 1036 ZCP) in opravi duhovne vaje (kan. 1039). Sledi diakonsko posvečenje.</p>	

DOPOLNILNO OBLIKOVANJE	Dve leti po posvečenju potekajo mesečna srečanja.	Dve leti po posvečenju potekajo mesečna srečanja	Dve leti po posvečenju potekajo mesečna srečanja.
TRAJNO OBLIKOVANJE			

Kazalo

RATIO INSTITUTIONIS.....	4
Uvod.....	4
PRVI DEL – TEOLOŠKA UTEMELJENOST IN DUHOVNOST STALNEGA DIAKONATA.....	6
I. <i>Diakon – zakramentalno znamenje Kristusa Služabnika</i>	6
II. <i>Diakonska duhovnost</i>	7
III. <i>Oblikovanje odraslih</i>	8
DRUGI DEL – ODGOVORNI ZA OBLIKOVANJE.....	10
I. <i>Cerkev in škof</i>	10
II. <i>Ekipa vzgojiteljev, odgovornih za oblikovanje</i>	11
III. <i>Profesorji</i>	12
IV. <i>Pedagoška skupnost pripravnikov za stalni diakonat</i>	13
V. <i>Izvirne skupnosti</i>	13
VI. <i>Pripravnik – kandidat za stalni diakonat</i>	14
TRETJI DEL – LIK PRIPRAVNIKOV ZA STALNI DIAKONAT.....	15
I. <i>Poklicanost</i>	15
II. <i>Lastnosti stalnega diakona</i>	15
III. <i>Primerne okoliščine življenjskega stana pripravnikov</i>	16
IV. <i>Kanonska določila</i>	17
ČETRTI DEL – POT PRIPRAVE NA STALNI DIAKONAT.....	19
I. <i>Predstavev prosilca</i>	19
II. <i>Leto razločevanja za prosilce</i>	19
III. <i>Temeljno oblikovanje pripravnikov na stalni diakonat</i>	21
IV. <i>Podelitev službe bralca in mašnega pomočnika</i>	23
V. <i>Diakonsko posvečenje</i>	24
PETI DEL – RAZSEŽNOSTI OBLIKOVANJA PRIPRAVNIKOV ZA STALNI DIAKONAT.....	26
I. <i>Človeško oblikovanje</i>	26
II. <i>Duhovno oblikovanje</i>	27
III. <i>Teološko oblikovanje</i>	30
IV. <i>Liturgično in pastoralno oblikovanje</i>	31
ŠESTI DEL – TRAJNO OBLIKOVANJE STALNIH DIAKONOV.....	33
I. <i>Razlogi za trajno oblikovanje</i>	33
II. <i>Cilji trajnega oblikovanja stalnih diakonov</i>	34
III. <i>Razsežnosti trajnega oblikovanja</i>	34
IV. <i>Namen trajnega oblikovanja</i>	37
V. <i>Nosilci trajnega oblikovanja</i>	38
VI. <i>Organizacija trajnega oblikovanja</i>	38
SEDMI DEL – SLUŽBA IN ŽIVLJENJE STALNEGA DIAKONA.....	40
I. <i>Inkardinacija</i>	40
II. <i>Dolžnosti in pravice diakonov</i>	40
III. <i>Pokorščina škofu</i>	40
IV. <i>Obleka in liturgično sodelovanje pri evharistiji</i>	41
V. <i>Molitveno bogoslužje</i>	41
VI. <i>Izguba diakonskega statusa</i>	42
VII. <i>Vzdrževanje stalnih diakonov</i>	42
VIII. <i>Končne določbe</i>	42

KRATICE.....	43
ŠTUDIJSKI PROGRAM	44
PRVI DEL – PROGRAM PREDHODNEGA OBLIKOVANJA PROSILCEV ZA STALNI DIAKONAT	44
DRUGI DEL – PROGRAM TEOLOŠKEGA IZOBRAŽEVANJA PRIPRAVNIKOV NA STALNI DIAKONAT	45
PRVO LETO – PRVI SEMESTER	45
PRVO LETO – DRUGI SEMESTER	46
DRUGO LETO – TRETJI SEMESTER.....	46
DRUGO LETO – ČETRTE SEMESTER.....	47
TRETJE LETO – PETI SEMESTER	48
TRETJE LETO – ŠESTI SEMESTER	49
TRETJI DEL – PROGRAM LITURGIČNEGA IN PASTORALNEGA OBLIKOVANJA PRIPRAVNIKOV NA STALNI DIAKONAT.....	51
OBDOBJE PREDPRIPRAVE	51
PRVO LETO.....	51
DRUGO LETO	51
TRETJE LETO	52
ČETRTE DEL – SHEMA CELOTNEGA OBLIKOVANJA ZA STALNI DIAKONAT	53
KAZALO	55